

F. IV. 10, 120/B

19/c

Me 33472/106

Inid

13 B. 22

24249

Lib. Anc. Temp.

Digitized by the Internet Archive
in 2018 with funding from
Wellcome Library

<https://archive.org/details/b30524106>

DOMINICI COTVNNII

PHIL. ET MED. DOCT.

D E

ISCHIADE NERVOSA

COMMENTARIUS.

N E A P O L I

APVD FRATRES SIMONIOS

MDCCLXIV.

PUBLICA FACULTATE.

*Libertas, quæ sera tamen respexit inertem,
Respexit tamen, & longo post tempore venit.*

VIRGILIUS Bucol. Ecl. I.

ILLVSTRISSIMIS ATQVE EXCELLENTISSIMIS

V I R I S

M A G N I N E A P O L I T A N I

INCVRABILIVM NOSOCOMII MODERATORIBVS

ANGELO MARCHIONI DE CAVALCANTIBVS ,
Equiti Consentino , Regiæ Camera Summaria Locum-
tenenti , Nosocomii Protectori Delegato .

LEONARDO DE TOCCO , Hispaniarum Magnati pri-
mæ Classis , Equiti Divi Januarii , Montismiletti Prin-
cipi &c. &c.

JOANNI PIGNONO DE CARRECTO Patricio
Neapolitano .

CAROLO PAVLETTO Regis Consiliario .

HORATIO GUIDOTTO Caussarum Patrono .

MARCO TVRRIO .

JOSEPHO CALIPHANO .

D O M I N I C V S C O T V N N I V S

F.

*VM nonnullas haberem observa-
tiones, in hoc Vestro peractas
Incurabilium Valetudinario, ad
illam ischiadem pertinentes,
quæ sævissima omnium, & frequentissima
nervis pertinaciter inhærescit; constitui nuper*

MO-

MODERATORES AMPLISSIMI , dum parumper me subtraherem considerationi malorum , quæ hoc ipso tot per menses vidimus anno , eas omnes in ordinem digerere , ut libro complexas aliquando evulgarem . Etenim nonnihil utiles hominum generi esse posse videbantur , & otii causas quærebamus in litteris avidissime . Quumque horis aliquot subsecivis eas tandem ordinassetem , constituissemque in præsens invulgare , nolui committere ut opus proxima futura natum quidem apud me , sed domi Vestræ , Vobis insciis , nullisque patriis insignibus decoratum in publicum exiret . Sum namque non mediocriter veritus ne homines ingenio leves , & alienis operibus detrahendis intenti , quorum ubique gentium copia non deest , illud ex facili opinarentur , non curasse me ut de illo Vos cognosceretis , quasi parum auctoritatis , & ornamenti habere posset a Vobis . Quo crimine nullum , puto , de me posse absurdius cogitari , neque hoc tempore gravius aliud mihi posset affingi . Qui enim inter maximas rationes , quibus potissime sum permotus , ut hujus opusculi editionem quodammodo festinarem ,

rem, illam habui præcipuam, atque adhuc præ me fero, quod ita longe peroptatam Vos publice alloquendi honestam occasionem mihi compararem, principi fructu laboris mei turpi ista calumnia privarer omnino. Etenim quibus sentio me esse devinctum immortalibus beneficiis, habendus videar ingrattissimus si, quam referre nullo modo possim, publice saltem gratiam non enitar habere. Probe scilicet reminiscor ex quo tempore Medici munus in hoc Vestro Nosocomio mihi decrevistis; nimirum per hos integros decem annos; nullam de me Vos bene merendi præterivisse occasionem. In primis autem memini; & tantæ voluntatis in me vestræ mecum vivet memoria sempiterna; mihi Vos tertium vix agenti supra vicesimum annum gravissimam provinciam ultro demandasse, ut scilicet in hac Vestra Regia Academia selectissimos Adolescentes in re Chirurgica erudirem, cujus potissimum facultatis studio in hoc Vestrum Nosocomium confluunt numerosissimi. Quod munus cum nemini ante me nisi doctrina præcellenti fuerit a Vobis sapientissime creditum, cumque meo tempore

com-

competentibus Claris Viris sit denegatum ,
mibi datum pene ephebo , satis ostendit
quantum Vos mediocritati meæ , non qui-
dem ingenj , quod semper sensi perexiguum ,
sed diligentia & sedulitatis , in quibus cer-
te conor nemini concedere , jam pridem tri-
bueritis . Cui Vestro perbenigno de me ju-
dicio an pro viribus respondere semper sim
connisus , non adeo mea fide Vobis profite-
bor , ut non simul eos omnes excitare pos-
sim testes ejus rei peridoneos , quotquot mibi
sive Nosocomii , sive externi adolescentes
prælegenti affuere . Constat enim inter
omnes , qui per hos septem fere annos
partim publice privatimque docentem me
audiverunt , partim in illis , quas frequen-
tes habui , Chirurgicis , Anatomicisque disse-
ctionibus demonstranti astitere , quanto
semper opere in his contenderim , ut Adole-
scentium studia promoverentur . Et quam-
quam fuerint non obscura , neque , in tan-
ta vigilantia Vestra , Vobis ignota ista qua-
lislibet diligentia documenta , ea tamen
sæpe optavi publico etiam aliquo monumen-
to tanquam ipsismet Vestris oculis subjice-
re . Non enim facile dixero quanto studio
adhuc-

adbucusque flagrauerim efficere ut Vobis apertissime constaret conari me quantis viribus possem (utinam tantis, quæ voluntatem Vestram, atque muneris dignitatem exæquarent) ne expectatio de me Vestra Vos omnino fefellisse videretur. Atqui hæc fuit ratio præcipua cur inter summas temporis angustias, aliasque longe difficillimas occupationes in edendum hoc opus nunc potissimum incubuerim; quod etsi maximam partem ad Medicum pertineat, non pauca tamen habet ad Anatomem, ipsamque medendi artem pertinentia, quæ Chirurgum vel ornent vel perficiant. Itaque Vos, PRÆSTANTISSIMI VIRI, quibus ob maxima in me merita, sacrum hoc opus, dicatumque volo; si vacat inter maximas illas curas, quibus ad publicam utilitatem distinemini, oculos ad hæc parva convertere, tanquam grati animi signum hoc munusculum spectatote, frontem ei serenam ostendite, tutela Vestra & patrocinio ornate. Sic ei per Vos, veluti dote aucto, pretium accedet, auctoritas, & ornamentum; stabitque mei erga Vos animi, Vestrorumque erga me benefactorum monumentum sempiternum.

Dum-

Dumque tot alia Vestra egregia opera, publicum scilicet magnificentissimum Sepulchretum longe ab Urbis mœniis, divino quodam instinctu, nuper a Vobis extructum; sollicitè per Vos multiplicata, diligenterque instructa & instituta, in nupera morbi strage ægrotantium Claustra; in summa illa annonæ caritate mire servatum hoc illustre Nosocomium, quantum prudentia, & vigilantia præcellatis mirifice prædicant; hoc meum quaecumque ingenii opus quam sit Vestra in bonas litteras, medicasque in primis disciplinas, egregia voluntas notum omnibus efficiet. Ita Vos DEVS, EXCELLENTISSIMI VIRI, singulos in publicam utilitatem servet diutissime incolumes, & jubeat universos huic Nosocomio, quod mirabili prudentia moderamini, diutius præsidere, ut sub quorum tutela cœpit mirifice splendescere, perfectum culmen dignitatis acquirat.

*Neapoli quarto Calendas Decembris
MDCCLXIV.*

CAPITUM SUMMA

Ad III. SWIETENUM præfatio.

- I. **I**schiadis definitio, & etymon.
- II. Genera ischiadis duo: arthritica, & nervosa.
- III. Nervosæ ischiadis species duæ, antica, & postica: utriusque descriptio.
- IV. Nervosæ ischiadis posticæ proprietates.
- V. Sedem ejus in ischiadico nervo esse, doloris positus, & directio ostendit.
- VI. Evincunt etiam symptomata.
- VII. In his symptomatibus est tabes ischiadicæ sedis, quæ differt ab ischiadica HIPPOCRATIS tabe.
- VIII. Causa ischiadico nervo dolorem inferens in ejus vaginis residet, venitque ad vaginam, vel a spina, vel a propriis arteriis.
- IX. Spinæ cavum circa medullam spinalem completur humore.
- X. Similis etiam est humor circa cerebrum, & cerebellum.
- XI. Cur eum spinæ, & cerebri humorem non perviderint Anatomici.
- XII. Quomodo possit pervideri.
- XIII. An hic spinæ humor sit secundum naturam.
- XIV. Spinæ humoris origo ab arteriis est exhalantibus: ad eum etiam venit pars humoris ventriculorum cerebri.
- XV. Cujus ventriculorum humoris miscellam non redarguit, quod spinæ humor coagulari non possit, cum ne ventriculorum humor coaguletur.
- XVI. Non fidendum experimentis, quibus ventriculorum humor coaguli videtur particeps; sunt namque fallacia.
- XVII. Sic etiam urina inventa particeps coaguli.
- XVIII. Et vapores omnes interni coagulum habere visi sunt, qui naturaliter sunt impotes coaguli: in his humor pericardii,
- XIX. Pectoris etiam vapor, abdominis, & testium.
- XX. Fiunt tamen vapores præter naturam coagulabiles.
- XXI. Ratio cur coagulari non possint secundum naturam,
- XXII. Et cur præter naturam coagulabilem indolem acquirant.
- XXIII. Non est ergo fidendum experimentis, quæ aliquid coagulatum in vaporibus ostendunt.
- XXIV. Spinæ vaporis aliqua portio nervos spinam egressos potest comitari.
- XXV. Non ejus tamen originis potuit humor esse, quem a nervis MALPIGHIVS expressit.
- XXVI. Erat ille humor ab arteriis, quæ humorem exhalant in nervorum vaginis.
- XXVII. Hic vaginalium humor aut quia multus, aut quia acer in ischiadico nervo est, gignit ischiadem.
- XXVIII. Et in ischiadicis nervis vaginalium ob amplitudinem ei morbo sunt opportunæ.
- XXIX. Tum etiam ob levem, quam habent musculorum appressionem.
- XXX. Hæ sunt causæ ischiadicæ cum nervum præ reliquis machi

- chinæ nervis ad ischiadem prædisponentes .
- XXXI. Quibus caussis disponen-
tibus pares etiam sunt in ner-
vo cubitali , qui æquis ideo
noxis est opportunior .
- XXXII. Quomodo symptomata
omnia nervosæ ischiadis pos-
ticiæ ex illis caussis oriuntur .
- XXXIII. Nervus ischiadicus lon-
gam ischiadem patiens fit hy-
dropicus , isque hydrops sæ-
pe stimuli effectus est , a quo
crampi oriuntur .
- XXXIV. Hydrope perfecto , fit
ischias intermittens .
- XXXV. Dissectio cadaveris ischia-
dem passi .
- XXXVI. Hydrops ischiadici ner-
vi secundum ipsum dolentis
nervi tractum extenditur .
- XXXVII. Tria posticiæ ischiadis
nervosæ stadia sunt .
- XXXVIII. In primo stadio fan-
guinis missio necessaria .
- XXXIX. Ex ipsa parte affecta
sanguis utilius educitur .
- XL. Utilis alvieductio maxime
per clysteres
- XLI. Frictionum utilitas, & mo-
dus: auxilia alia frictiones im-
mitantia .
- XLII. Opii usus opportunus .
- XLIII. Experimenta in avibus
opio instituta .
- XLIV. In venerea ischiade com-
pescenda maxime opium est
utile, ut & usus hydrargyri .
- XLV. In altero ischiadis stadio
acerrimi clysteres damnosissi-
mi .
- XLVI. Inutilia caustica, nisi ap-
plicentur loco apto, & in so-
la postica ischiade nervosa .
- XLVII. Indicatio curativa in
hoc altero morbi stadio est
apertio vaginæ ischiadici
nervi .
- XLVIII. Ea fieri debet in sedi-
bus subcutaneis , & fit utili-
ter applicato vesicante .
- XLIX. Vesicantia per ulcus quod
excitant evacuant humores a
subjectis cuti locis attractos .
- L. Veterum quædam fortuita
observata utilitatem ustionis
super sedes nervi ischiadici
subcutaneas indicantia .
- LI. Primum ejus operis experi-
mentum felicissimum .
- LII. Plurima alia eodem exi-
tu instituta , & quædam ob-
servata ex iisdem eruta .
- LIII. Quomodo sedes nervi sub-
cutanea diligenda est ad quam
vesicans applicetur .
- LIV. An ignis prodesse possit iis-
dem sedibus applicatus .
- LV. In cubitali nervo pares is-
chiadi dolores vesicante cura-
ti: quid fiat in ischiadico ner-
vo postquam opera vesicantis
ab ischiade est liberatus .
- LVI. In tertio ischiadis stadio,
semiparalyti ischiadica , quæ
sint peragenda .
- LVII. Quomodo curanda ischias
nervosa antica .

Peroratio Operis .

ERRATA aliquot sic CORRIGENDA

pag. 35. vers. XI. assentiter	assentirer
39. v. ultimo. strictæ	stricta-
	qu
	que
57. v. XIV. vaginas	vaginis

Aliquibus in locis pro hæmorrhoides lege hæmorrhoides .
Levia alia, & commatum in primis defectus, vel transpositio-
nes diligens lector per se corriget .

COM-

C O M M E N T A R I I

D E I S C H I A D E N E R V O S A

A D V I R V M A M P L I S S I M V M

G E R A R D V M L . B . V A N S W I E T E N

C Æ S A R I S A R C H I A T R V M

P R Æ F A T I O .

Si studium fabricæ corporis humani , a quo summa utilitas solet ad cognoscendos , medendosque morbos dimanare , sedulo ii omnes colerent , qui rationali medicinæ nomina dederunt ; & non potius præjudiciis , vel desidia , distracti , levia plerique , aut remota ab usu , peritiaque medendi , studia sequerentur ; in tanto Rationalium Medicorum numero , non tam frequenter desiderari videremus , GERARDE SWIETENE Vir Amplissime , rectam illam , quam ceteroquin jactitant , medendi rationem . At præsentium temporum ea est conditio , ut studia potius speciosa , variamque doctrinam vulgo redolentia , Medicorum plurimi sectentur ; studium vero corporis humani vix paucissimi excolant : & , quod turpius est , omniscii quidam , si Diis placet , Medici , modo totam , quanta est , spernunt Anatomem , modo ejus subtilitates vanitatis accusant . Quorum ego dicta etsi non tam censeam reprimenda , quam potius viriliter despectanda ; homini tamen ingenuo ne multum invalescant annitendum existimo . Verendum

est enim ne libere in vulgus pernociæ voces diu vagatæ, ex alieno silentio auctoritatem sibi vindicent, ac Adolescentium animos, suapte natura laborem abhorrentes, in primis inficiant, nascentiaque Reipublicæ præsidia damno perdant irreparabili. Quam ob rem in honore, ac laude semper habui scripta Virorum præstantissimorum, qui Anatomies studii utilitatem summam, paremque necessitatem ad recte medendum præstitere. Quod utinam & sæpius esset factum, & argumentis adhuc probaretur non difficilibus, neque alte petitis, sed, quantum fieri possit, obviis, & a quotidiana medendi experientia non remotis. Vim enim ad persuadendum sub oculis posita magnam habent exempla, ut quæ moveant animum dum docent. Accidit igitur opportune ut, quam dedit Anatome, morbi frequentis, ac obstinati, *ischiadis nervosæ* curandi methodum haberem, aptam ad ostendendum quam in ipsis etiam pertinacibus morbis, & jam fere insanabilibus, ad feliciter medendum scientia Corporis juvet. Qua de re, cum, inter permolestas Clinices potissimum occupationes, animum tantisper avocare nuperrime peroptarem, ut aliquid potui temporis anxius suffurari, Tecum agere volui, Doctissime SWIETENE, brevi, ut cernis, commentariolo, nec multum tua tempora inutiliter moraturo. Ut dum Adolescentes exemplo non levi ad Anatomem incito, eoque ex studio summas ad medendum iis spondeo utilitates, Te memoratum habeant Medicum Sapientissimum, in quo cernant illustre exemplar summæ artis peritiæ, profectæ in primis ab eximia notitia corporis humani.

D E

ISCHIADE NERVOSA

COMMENTARIUS.

I. VLGO Medicis est notum, dolorem pertinacem, qui raro utramque coxam, sæpius autem alterutram, e regione articuli cum femoreprehendit, sic ut claudum suo ex latere ægrotantem efficiat, *ischiadem* nominari. Quam vocem origine græcam, atque a principe ipsa morbi sede petitam; coxa enim Græcis *ισχίον* est dicta; dubito an ante PLINII majoris tempora Latium adoptarit (a). Quamquam enim *ischiacos* CATO memoret (b), CELSVS tamen, latinorum nominum, quæ suis temporibus essent morbis tributa, censor perdiligens, cum semel, & iterum *ischiadem* memoraret, *coxæ dolorem* maluit appellare (c).

II. ISCHIADIS autem species variæ sunt, ob varias coxæ partes, quas dolor insidit: æque omnes, etsi minus, ac par esset, adhuc a Medicis distinctæ videantur, quia propriis tamen characteribus digno-

A 3

sci

(a) Histor. Nat. lib. XXVII. c. 1.

(b) De re Rustica cap. CXXIII.

(c) De re Medica Lib. II. cap.

VIII. Lib. IV. cap. XXII.

sci possunt , & propriam singulæ curationem expostulant , sunt sedulo distinguendæ . Duæ igitur summæ possunt ischiadis species constitui : altera in qua dolor fixus in coxa ulterius non excurrit : altera vero in qua subiectum læsæ coxæ pedem , continuo tractu propagatus , attingit . Priori , quamquam sedes coxæ affecta non una semper eademque sit , neque semper eadem causa doloris ; quia tamen circa coxæ articulum versatur , *arthriticæ ischiadis* nomen recte inditum puto : alteri , quod semper sedeat in nervis coxam transcendentibus , etsi aliquibus *vera* , uti PROSPERO MARTIANO (d) , aliis , ut RIOLANO , (e) *notha* ischias dicta sit , a propria tamen sede , *nervosæ ischiadis* nomen fortasse convenerit .

III. DE arthritica vero ischiade nobis in præsens nulla erit quæstio . Scimus enim præstantissimos Viros nihil eorum , quæ ad varias ejus causas , variasque sedes pertineant , intactum reliquisse . Quos inter Ill. MORGAGNUM (f) , & Cl. Virum ANTONIVM DE HAEN (g) , prima laude dignos nominabo . Dicam tantum de nervosa , cujus maximæ res latent adhuc in obscuro . Sunt autem nervosæ ischiadis species duæ . Altera enim fixum dolorem habet in coxa , præcipue post majorem femoris trochanterem , qui sursum ad os sacrum , deorsum , per exterius femoris latus , ad poplitem usque vim suam extendit : raro hic autem in poplite dolor desinit , sed fere semper a poplite , per capitis fibulæ exteriora declinans , in priorem descendit cruris partem , quam secundum exterius latus spinæ tibiæ anterioris percurrens , ante malleolum exteriorem , in dorsum pedis tandem

(d) In HIPPOCRATIS Librum de Affectionibus , sect. II. vers. 25. p. m. 166.

(e) Enchirid. Anatom. Lib. V. cap. III.

(f) De Sedib. & Caussis morb. per Anatomicen indagatis Lib. IV. Ep. LVII.

(g) Rationis Medendi Lib. IV. cap. IV.

tandem definit . Altera vero species fixum dolorem in inguine ostendit , qui per interiorē femoris , ac suræ , partem propagatur . Priorem ; quod posticas infideat coxæ partes , totaque fundetur in ischiadici nervi affectione ; *ischiadem nervosam posticam* appello : alteram ; quod coxæ priora possideat , nervique cruralis passione generetur ; *nervosam ischiadem anticam* nominabo . De singula quid habeam observatione compertum , quidque sentiam , nunc breviter dicam .

IV. ET primum de postica ischiade nervosa hæc observavi . Ea quidem aut *continua* occurrit , aut *intermittens* : aliquando etenim dies , noctesque , ischiadicus dolor sine mora discruciat ; sæpissime vero inducias dat , statisque temporibus revertitur , & sævit . Vtrique id omnino constans est ut vespertinis in horis dolor exacerbetur : ipsaque ischias intermittens accessus suos eo tempore fortiri solet . His autem in accessibus tanta partis affectæ fit convulsio , ut sæpe crampi sensu vexentur ægroti , lectum fugiant , cuius noceat calor , liberoque in aëre versentur . Fere autem in initiis continua hæc ischias semper est , fitque sensim , quasi fatiscat , intermittens . Quæ intermittens tamen ischias sæpe omnium sævissima esse solet : ut ad vires colligendas inducias sumere videatur . Cum autem a continua plurimos viderim in ischiadem nervosam intermittentem transivisse , neminem contra vidi in continuam ischiadem ab intermittente relapsum : quod non sine ægri usura factum foret , ab intolerabili sæpe morbo ad mitiorem transeuntis . Hæc tamen omnia utcumque procedant , si diutine obtineat , transit hæc ischias in partis affectæ semiparalysem : cui solet individua comes accedere & macies non levis , & insuperabilis claudicatio . Paralysem perfectam , in tot exem-

plis, ab hac ischiade natam vidi nunquam.

V. HIS omnibus characteribus diligenter observatis, mihi recte intelligere visus sum, nervosam ischiadem posticam in ischiadici nervi affectione consistere. Quem etsi fors non tulerit unquam in ischiaci cadavere investigare; quod hac ischiade peremptus nemo nobis occurrerit; nunquam tamen dubiam morbi sedem stabilivisse putavi. Eam enim & curationes talium ischiadicorum, ad hanc fidem feliciter in hunc diem absolutæ, & morbi characterum sedula consideratio, mihi aperte firmam evicere. Quæ si me fefellerunt, felicissime sim deceptus: nec multum optem, dum tanta curandi felicitas mihi stet, ab innoxio errore liberari. Ego interim censeo qui a sede doloris talium ischiadicorum, atque ab ejus effectis diligenter expensis (vi), ischiadici nervi passionem non agnoscat, fabricæ corporis humani intelligentem Medicum fore neminem. Nam quod sedem doloris attinet, ea est talis, ut si velit æger ejus decursum ab osse sacro ad subiectum pedem digito commonstrare, næ ille, veluti Anatomes peritissimus, succurrentis ischiadici nervi viam egregie persequatur. Quod si potius HIPPOCRATES (b), ab hoc tractu doloris, cruralis venæ affectionem arguerit, excusandus ob tempora in notitia nervorum caligantia. Et si PROSPER MARTIANVS (i), postquam verum professi fuerant doctissimi viri IOANNES RIOLANVS (k), atque FERNELIVS (l), HIPPOCRATIS sententiam nihilominus est secutus, ignoratæ sanguinis circulationi tribuendum. Cum enim in quodam cœmentario, hac ischiade laborante, dum a vehementia doloris afficiebatur, (quod per paroxismos
contina-

(b) De Affectionibus Lib. I.

(k) Enchirid. Anat. Lib. V. cap. 3.

(i) Loco superius (d) citato.

(l) Pathol. Lib. VI. cap. 18.

contigebat) *venas omnes, per exteriorem partem coxæ læsæ, & cruris, disseminatas, mirum in modum videret intumescere, remissoque dolore statim subsidere, ut ne vestigium quidem earum appareret;* hunc venosum tumorem, morbificæ materiæ descensum in crus per venas manifesto probare judicavit. Qui si venis illis denegatam afferendi potestatem cognovisset; & vehementiâ doloris affectæ partis musculos sic convelli (IV), ut extimas laxiores venas, expresso, diversoque, sanguine inflent; profecto intellexisset, hoc phænomenon nihil potuisse minus, quam sententiam HIPPOCRATIS comprobare.

VI. NEQVE positio tantum, tractusque doloris, sedem posticæ ischiadis nervosæ in ischiadico nervo locandam esse demonstrant, sed & varii affectus, ab hac ischiade pendentes, idem comprobant luculentissime. Nam quæ pervicax adjungitur claudicatio, musculorum femur crusque moventium labefacta officia ostendit: non diu autem solent musculorum officia labefieri nervorum potestatem liberam obtinentium. Accedens etiam semiparalytis offensorum nervorum documentum dat insigne: nam macie solet comitari, quæ torporem membrorum ab longa segnitie pendente, ab impotentia distinguit, quam læsi nervi progignunt. Itaque si nervi affectæ partis in hac nervosa ischiade læsi sunt, nescio quî possit dubitari, omnium nervorum coxam transcendentium, ischiadicum nervum, in quo dolor residet, causam etiam doloris, ejusque effectuum insidere. In eo igitur nervo dolor est; in eo causa claudicationis residet; ab ejus passione affectæ partis semiparalytis, & tabes.

VII. TABES nunc autem memorata nolim ut confundatur cum *ischiadica tabe*, quam in libro *de glandulis* indicavit HIPPOCRATES. Hæc enim
totius

totius corporis est consumptio , quæ fit posteaquam humor erodens in coxæ acetabulum defluxit , idque insigniter ulceravit . Hæctica namque febris, eo ex ulcere nata, corpus universum mortifere consumit. Quæ vero tabes nervosam posticam sequitur ischiadem, ea solas partes, dolore ischiadico pervasas comprehendit . Cum ea neque febris est, neque corpus reliquum compatitur, ut diutissime ferri intentatâ vitâ possit. Et nunc præcipue hominem habeo, tertium, & septuagesimum annum jam emensum, qui a longinqua nervosa ischiade postica, triginta jam pene annos, sinistrum crus insigniter macilentum fert, cætera sanus. Tantaque motus facultas eo est in crure relicta, ut baculo innixus gradum commode sistat. Quod ego puto ei potissimum obtrigisse, quia temperi cæperit fluentibus hæmorrhoidibus laborare : quibus tertio quoque mense, vel in hac ipsa ætate, insignem sanguinis copiam egerit. Ulcerosa ergo, universalis, & mortifera est, atque ab arthriticâ ischiade pendet, ischiadica tabes dicta HIPPOCRATI: paralytica vero, & unius partis vexatæ, diuturna eadem, nec vitæ minax, quæ nervosam ischiadem sequitur tabes. Hanc tamen, ut ab illa, HIPPOCRATI memorata, tabe distingatur, *ischiadicam* potius *atrophiâ* nominabo.

VIII. SI nervosæ igitur ischiadis posticæ sedes in ischiadico nervo est ; restat inquirendum, qua hic nervus causa laboret, qua in nervi parte causa illa persistat, ac unde deriveret. Acris autem videtur, irritansque materia, quæ in nervum ischiadicum deposita ejus stamina pungat, causam dare dolori. Neque dubium ullum est eam ipsam materiem stamina nervosorum cavitatem non tenere, humore plenam, qui a cerebro descendat, nunquam in nervis, illæsô cerebrô, acri. Itaque nervorum stamina
potius

potius intercedere, vaginisque cellulosis stamina ipsa ambientibus contineri videtur. Vnde vero isthæc materia sit non facilis quæstio videatur. Quo enim ex fonte in nervorum vaginas humor potest derivari, acris cum eo ischiadis materia venire posse videtur. Fons autem ille duplex haberi solet. Etenim a spinæ cavo, unde ischiadici nervi prodeunt, nonnihil humoris in eorum vaginas influere posse creditur: & a minimis certe arteriis, quæ vaginas ipsas nervorum pervadunt, non pauca videtur vaporis quantitas accedere. Præstiterit ergo hujus humoris, qui nervorum ischiadicorum vaginas pervadat, fontem utrumque, curatius paullo, quam sit antea factum, considerare; ut certo constet inde in nervum ischiadicum an acris materia dolorem efficiens possit descendere.

IX. PRINCIPIO igitur sciendum est, spinæ caveam, quæ a magno occipitis foramine ad extremum usque pervenit os sacrum, per quam descendit medulla spinalis, præ reliquis animantibus datam homini amplissimam. Nam tanta est, ut non commodum modo medullæ transitum concedat, quod & reliquis animantibus est concessum: sed quamvis ea medulla homini sit plenior, cerebrumque imitetur, quo præstat cæteris animantibus homo, longe etiam spinæ capacitas tantam medullæ magnitudinem exsuperat. Itaque circa medullam, per spinam descendentem, spatium superest insigne. Hoc superfluum autem spatium totum liberum non est. Per ipsum enim descendit dura mater, quæ a magno occipitis foramine, in tubum conformata, vaginæ instar, usque ad imum os sacrum, spinalem medullam includit. Tubus hic autem duræ matris neque adeo est amplus, ut undique ambitum attingat circumpositi spinæ cavi; neque tamen adeo est angustus, ut inclu-

clusam medullam proxime complectatur . Sed & a spinæ cavo aliquantum distat , maxime retrorsum , ad sedem apophysium spinosarum ; & ab ambitu etiam inclusæ medullæ insigni spatio sejungitur . Quæ duo intervalla , cum integer est homo , vacua non sunt , sed quodque suâ repletur materiâ . Nam quantum dura mater a spinæ cavi parietibus distat , farcimine semper vidi celluloso repletum , molli hoc quidem , fluentique , & pinguitudine sæpe diti ; cujus vice , in tabidis vapor mucidus ; mucus verus in hydropicis ; sanguineus vapor in fetibus affuit , qui laboriosum ob partum suffocati perierint . Quidquid autem spatii est inter vaginam duræ matris , & medullam spinalem , id omne *plenum* etiam semper est : non medulla quidem ipsa in viventibus turgidiori , non nube vaporosa ; quod , in re adhuc obscura , suspicantur summi Viri ; sed *aquâ* , ei quidem simili , quam circa cor continet pericardium , quæ caveas cerebri ventriculorum adimplet , quæ auris labyrinthum , quæ reliqua tandem complet corporis cava , libero aëri nequaquam adeunda .

X. NEC tantum hæc aqua complens ab occipite ad usque imum os sacrum tubum duræ matris , quo spinalis medulla vaginatur , undique medullam ipsam constanter incingit ; sed & in ipso redundat calvariæ cavo , omniaque complet intervalla , quæ inter cerebrum , & duræ matris ambitum inveniuntur . Hæc autem intervalla sub cerebri basim semper aliquot occurrunt (*m*) : nec rarum esse solet ut inter reliquum ipsum cerebri ambitum , & circum positam duram matrem , insigne intervallum inveniatur . Quod in tabidis , & senibus solet in primis occurrere . In his enim

(*m*) Conf. Sternutamenti physiologiam fig.I. 57 , & sub 62 , & 137 .

enim cerebrum insigniter coarctatur, duriusque fit: quodque naturâ vix capere calvaria potuit, ætatis incremento, aut tabis vi, duratur, & sensim fit calvaria minus. Quantum autem magnitudinis cerebrum in his perdit, tantum a contactu subtrahitur duræ matris; & quidquid loci decrescendo reliquit, aquosus vapor collectus totum adimplet. In tabidorum itaque, senumque cadaveribus, calvariæ fornice diligenter exsecto, sicubi jam illæsa dura mater circa cerebrum incidatur, aquosus rivus statim exsilit: quo exhausto, concidit dura in cerebrum laxa tota, & in rugas faceffit. Neque hoc tantum de cerebro, sed de ipsa etiam valet medulla spinali, quæ in senibus ac tabidis fit exilior, ac majoribus intervallis, aqua repletis a circumposito distat tubo duræ matris. Adeoque in hominibus hæc videtur lex obtinere, ut circa ambitum medullæ spinalis spatium aqua completum ætate crescat; nam quod nullum est pene in fetu, cujus medullam, maxime in collo, duræ tubus integre capit; ætatis incremento, in magnam amplitudinem evadit.

XI. TANTAM autem aquæ in spina, aut & circa cerebrum, collectionem, ne perviderent adhuc Anatomici, præpostera eorum, atque vulgaris, corpora diffecandi ratio effecit. Cerebrum enim perscrutaturi caput a cervice vulgo præsecant: quod cum fit, rescisso tubo duræ matris per spinam colli descendente, effluit humor omnis circa cerebrum collectus, medullamque spinalem, & inconsiderate perditur: apertâque inde calvariâ, inter cerebrum, & duram matrem, intervalla omnia, quæ pridem aqua replebat, vacua deprehenduntur; imponuntque Anatomico inanium spatiorum specie, quæ forte dissipabilis aura vaporis impleverit. Vix tum enim intra foveas calvariæ basis, intraque præcipuos vaginales sinus
du-

duræ matris (n) , nervos cerebri excipientes , minima ejus aquæ portio superest , quæ pristinæ colluviei documentum exhibeat . Quæ ipsa disseccandi perversa ratione fit , ut , effuso humore circa medullam & cerebrum collecto , in ejus locum aër intret , reliquasque ab humore sedes occupet . Quæ solet causa esse , cur cerebrum intuentibus , sub membrana arachnoidea bullularum aërearum sæpe acervus occurrat , summam fulcorum cerebri partem occupans . Qui quidem acervus major , minorve est , pro majori , minorive , in subjectis variis , arachnoideæ , piæque membranæ , summis in fulcis intercapedine . Ad quas intercapedines , a basi calvariæ , ubi arachnoidea se in spinam demittens a piæ matris contactu quam amplissime secedit , patentissima via est : per quam viam uti fulcorum cerebri humor , dissectô collô , facile effunditur , ita & se aër in humoris locum statim insinuat . Itaque nunquam aëreæ bullulæ sub arachnoidea iis in capitibus invenire solemus , quæ , adhuc integro conjuncta trunco , diligenter aperiuntur .

XII. V T igitur possit tanta circa cerebrum , medullamque spinalem , humoris collectio manifeste observari , sequentia sunt tentamina diligenter instituenda . Cadaveris integri caput erigatur , dissectisque tegumentis , atque ossibus nudatis , horizontali sectione osseus calvariæ fornix separetur . In his autem initiis maxime cavendum est , ne dum scinditur os , aut a duræ matris nexu sejungitur , perforetur alicubi dura mater . Quæ , si integra servata sit , osse nudata , ubicumque incidatur , dum senis , tabidive fuerit cadaver , aquam effundet : sin minus , cerebro videbitur exacte repleta . Durâ autem subinde dissectâ , cerebrum nudetur : tumque sub arachnoidea quam nullæ

(n) Conf. de Aquæduct. auris humanæ internæ §. LXXV , LXXVI.

nullæ uspiam, quantumvis minimæ, aëris bullulæ occurrant (XI) apparebit. Lobis deinde cerebri anterioribus suspenfa manu elevatis, utraque ethmoidis cribrosa sedes scatere aqua observabitur: cerebrique reliqui elevatione apparebit, sub nervorum opticorum conjunctionem, adque latera protuberantiæ ovalis, quidquid in capitibus a collo sejunctis vacui solet inveniri, aquâ plenum esse. Quæ quidem aqua & sinum quinti paris vaginalem, & meatum acusticum totum impleat. Circa caudicem vero oblongatæ medullæ omnis intercapedo aqua completur: & si, caudice discisso, cerebrum, & cerebellum extrahatur, erigaturque totus cadaveris truncus, tubus duræ matris, quo spinalis medulla continetur, aqua medullam omnem circumcingente plenus exacte observabitur. Quibus jam peractis, si ab aliquot lumborum vertebra latera præsecta fuerint, atque inferior pars tubi duræ matris, caudam equinam complectentis, jam detecta, incidatur, humor limpidus effluet; pro cujus effluxu, qui circa summam spinalem medullam humor erat sensim descendet, donec per imam apertionem totus effundatur. Quod si, capite integro, lumborum vertebrae aperiantur, inclususque tubus duræ matris incidatur, humor affatim emerget: ac postquam tanta humoris copia emerfit, quanta ad locum incisum sponte descendit, si caput cadaveris attollatur, quatiaturque, versus locum apertum, quasi nova scaturigine referata, vis aquæ uberior denuo redundabit. Quibus ego tentaminibus, in viginti pene aultorum hominum cadaveribus, vario tempore iteratis, quatuor, & quinque etiam aliquando, aquæ potui uncias ex spinæ cavo libere haurire: quam aquam limpidissimam frequenter in adultis, quamquam aliquando leviter ad flavedinem vergentem; in fetibus vero difficili par-

tu suffocatis, quantulacumque fuit, subrubram semper, atque opacam offendi.

XIII. NVM hæc autem collectio humoris circa cerebrum, spinalemque medullam, in homine soleat post mortem inveniri, qui dum vivit vacua habeat illa spatia, aut vaporosa nube plena, turgidiorive medulla, non sine quadam veri spe videri posset dubitandum. At enim in vita vacuum suspicari spatium, quod a morte humore plenum inveniat neque verisimile est, & illa obstat naturæ lex, qua semper constat, *Nusquam vacuum in animantium esse corpore, in quo quidquid libere exterior aër, solidumve non replet, impleat humor.* Nec si nubes vaporosa, dum homo vivit, spatia illa teneret, tanti esse videatur, ut densata post mortem eadem illa spatia posset aqua complere. Accedit quod collecti circa cerebrum, & spinalem medullam, veri humoris præsentiam, quam in homine vivo dubitamus, viventium quorundam animalium dissectiones affirmant. Variis etenim in piscibus aut vivis, aut statim a morte dissectis, sed potissimum in testudine marina, quam libras quindecim pondo æquantem nuper vivam dissecuimus, cum pro calvariæ capacitatis cerebri moles esset perexigua, ut a cerebri sede ad totum undique calvariæ ambitum, multum spatii intercederet; hoc omne spatium aquâ multâ complebatur, quæ circa medullam ipsam, spinæ cavum ceteroquin pene complementem, interferta apparebat. Hoc tamen idem neque in vivis canibus potui, neque in animantibus volatilibus comperire; quia in his cerebrum, medullaque spinalis, tantæ magnitudinis tum in vita, cum a morte inveniuntur, ut cavorum, quibus continentur, capacitatem adæquent. Hæc autem animantia si ad collecti vaporis præsentiam confirmandam fuerunt non idonea, magno tamen

tamen exstiterere documento, cerebrum, medullamque spinalem, nihil a morte magnitudinis perdere. Quamquam qui in homine turgidiorem in vita medullam suspicantur, & toti implendo spatio circumposito parem, debeant etiam animadvertere ne origines nervorum a medulla ipsa enascentium, quæ per spatium illud explicatæ in cadavere decurrunt, complicatas vivo in homine velint, atque compressas. Quod igitur spatium circa spinalem medullam invenitur, secundum naturam & est, & aqua impletur, & in cadavere nil pene habet varii ab eo, quod in homine obtinet vivente.

XIV. MIRVM autem videatur Viros Illustres, qui vaporem cavearum corporis humani magna sunt diligentia profecuti, hanc spinæ insignem adeo, & fere principem caveam vaporis divitem præterivisse. Quem spinæ vaporem, uti & qui reliquas omnes humidat corporis caveas, ab extremis minimarum arteriarum constanter exsudare, ac per venas minimas inhalantes denuo resorberi, itaque in perenni statu renovationis esse, extra omne dubium positum videtur: nobis præsertim, qui alias evicimus experimento (o), vere quædam venularum duræ matris inhalantia oscula in ejus interna facie aperiri: qua de re hæsitaverat olim Illustris BOERHAAVII Nepos ABRAHAMVS KAAVIVS (p). Nullus attamen dubito; quod nuperrime accredidit Vir summus HALLERVS (q); his spinæ aquis eas etiam subinde commisceri, quas sive a majoribus cerebri ventriculis, per lacunar, & SYLVII aquæductum, sive a propriis exhalantibus arteriis, cerebelli ventriculus accipiat: cujus positio perpen-

B dicu-

(o) De Aquæductibus auris humanæ internæ §. LXXXVI.

(p) Perspiratio dicta HIPPO-

CRATI §. 611. pag. m. 273.

(q) Elem. physiol. Tom. IV. Lib. X. Sect. II. p. m. 77, 78.

diculata, & via ad spinæ cavum satis patens, defluxum humoris in spinam manifeste persuadent.

XV. NEQVE ad hanc miscellam aquæ ventriculorum cerebri, cum ea, quæ spatium implet spinali medullæ circumpositum, evincendam, obstat indoles coagulabilis, quam ventriculorum aquis vulgo attribuunt, quæque omnino, per nostra experimenta, in spinæ aqua nequicquam est. Nam, si recte experimenta instituantur, ventriculorum cerebri aquæ indoles una eademque invenietur cum ea, quæ spinam occupat. Hæc autem spinæ aqua igni admota non concrescit. Quoties enim ex cadaveribus haustas binas, tres, vel amplius ejus aquæ uncias igni admovi; quod septies me fecisse coram in adversariis adnotatum invenio; semper ebullivit ea quidem, spumamque excitavit, odorem exhalantem juris carniū calentis odori persimilem; sed sensim in vaporem resoluta, absque vel minimo coaguli signo, evanuit. Quam sortem haustæ aquæ, quamvis, ut solent, paucæ, a majoribus cerebri ventriculis, constanter ostenderunt. Quibus in aquis jam hoc idem experimentum, non dissimili eventu, instituerat BELLINVS, qui *cavitatum cerebri lympham concipere calorem facile vidit, & in auras evanescere totam, & vix sui vestigium ullum relinquere in vase, in quo ad ignem evaporat (r)*. Quod suis etiam BRUNNERVS confirmaverat experimentis; aquas enim ventriculorum cerebri, *instituta evaporatione, cuticulâ obduci vidit, non tamen instar albuminis concrescere, sicuti alias lymphæ solet (s)*. Pariaque istis fuerant experiri BOERHAAVIUS inde (t), ac nuperrime

Vir

(r) De motu cordis prop. XII.

(s) De Glandula pituitaria.

(t) Præl. ad Institut. med. §. CCLXXIV. Not. Tenuissimum.

Vir Illustris ANTONIVS DE HAEN (u).

XVI. NEC mihi videntur, in re manifesta, contraria aliquot vel non satis repetita, vel non rite intellecta experimenta, ventriculorum cerebri vaporem coaguli capacem exhibentia, hætenus relatis Clarissimorum Hominum, nostrisque experimentis, recte præferre posse summos Viros, ei principio innixos, quod *cum aliqua experimenta succum aliquem coagulabilem faciunt, alia vero suadent evaporari, prioribus plus sit fidei præstandum; quoniam mora & putredo evaporabilem reddere humorem possunt, nullus vero casus coagulabilem reddat.* Nam, qui computruere, olidi, turbidique humores sunt, limpidi nunquam, & inodori: limpidissimum autem, inodorumque, semper ventriculorum cerebri vaporem, cum hæc habui tentamina, selegi. Neque verum profecto est coaguli naturam, quam possideat, humorem animale perdere posse, acquirere, cum non habeat, nunquam posse. Nam e contrario in animantium corpore, humor potius, qui non habeat, coagulabilem potest indolem facillime acquirere, perdere qui habeat, difficillime. Siquidem nullus humor eam indolem perdit, nisi putredine summa, cujus casus est perdifficilis, nec dum limpidus stet, ac inodorus humor potest adesse: acquirit vero concrescibilem naturam facillimis causis, & limpitudo servata. Ita ut si alia experimenta, limpido alicui humori, a sanguine jam secreto, concrescibilem naturam apertissime decernant, contra alia omnino negent; hæc, quæ negant, potius nativam humoris indolem ostendere credendum sit. Nam evasisse coagulabilis facile præter naturam, limpitudo servata, & inodorus permanens humor potuit; perdidisse coagulum, iis dotibus servatis, certe non potuit.

B 2

Quæ

(u) Rationis medendi Parte IV. cap. V. p.m.216. Ed.Vindob.1760.

Quæ res constat experimentis. Omnes enim aquosos humores ; qui a sanguine in quavis animantium cavea deponuntur , & secundum naturam coagulabiles non sunt (xviii) ; sæpissime vidi coagulabilem indolem sine ulla insigni perturbatione acquisivisse . Quam rem si exemplis velim singillatim ostendere præclare video duo mihi fore invitissime facienda : primum ut ad hunc locum quædam transferam experimenta, quæ jam alteri labori opportunius destinaverim : alterum ut ab Hominum doctissimorum placitis , quæ maxime sequi velim , atque potius ornare , cogente natura , videri debeam dissentire . Faciam autem utrumque ne veritatis honori quidquam videar detraxisse . Itaque ostendam in humano corpore omnes humores , qui secundum naturam a sanguine secreti coagulari non possent , coagulabilem indolem facilis solere causis , & absque gravi perturbatione frequenter adipisci . Incipiam autem ab urina , quam nemo ignoret coagulabilem non esse ; & ea tamen in quibusdam , quæ protinus adscribam , experimentis visa est nobis coagulata .

XVII. MILES erat stationarius annorum duodeviginti , qui per multam æstatem udissimas , mollesque Bajas tutatus erat . Circa finem sextilis quotidiana intermittente febris ibidem est correptus , quæ quinto post die in aquam intercutem mirifice erupit . Ad hoc nostrum Incurabilium Nosocomium inter initia septembris translatus est, nostræque commendatus curationi . Ægrum hoc tempore , præter aquosum enormem universi corporis tumorem , quotidianis accessibus adhuc febris premebat : hydrops autem sub accessibus crescere in dies videbatur . Alvus erat sicca , sitis nonnulla , lingua albido muco oblita , animi dejectio summa , urinæ paucissimæ . Itaque febrim , ut quæ hydropem fecerit , augetetque , primum esse

esse profligandam , mox relictum hydropa curandum constituimus . Primo igitur die ex radicis ipecacuanhæ drachma emeticum datum est , excussurum , educturumque , id quod primis in viis , febris fomes , adesset : hœc autem mucosa aliqua bile imbuta egesta sunt , alvusque bis mota . Sequentibus diebus doses aliquot peruviani corticis ingestæ , adjectô rhabarbarô : sic , alvo soluta , febriles accessus recessere . Relictus autem , profligata febre , hydrops . Hic vero primum drachmâ pilularum scilliticarum singulis diebus vespere exhibitâ , sassafras decoctione superpotâ , ad urinas proliciendas , curari cœpit . Sed multos post dies pulsus constanter frequentiores facti videbantur , alvus quidem paullulum citatior , sed urinæ paucissimæ profluebant , & tumor hydropicus ultro crescere videbatur . Tunc primum feror ad credendum , tantum hydropem , quem primo febris impetus excitasset , acribus diureticis vitæ vires augmentibus , atque adeo veluti febrim redintegrantibus , per nos potius auctum iri . Quod cogitatum adeo sum postea in hujusmodi casibus verum expertus , atque proficuum , ut non aliunde profluxerint secundæ quædam hujus hydropis curationes , quas forte aliquando opportunius explicabo . In hoc itaque casu placuit tartari cremorem , cujus effectus in provocanda urina , sine insigni pulsuum acceleratione , aliis experimentis compertos haberem , potius trahere ad usum . Cæptum est mane ad unciam dimidiam quotidie dari , multa chamædryos decoctione solutus . Quo remedio sic urinarum aucta copia est , ut , non facili exemplo , decem , duodecimve saturæ urinæ libras in singulas noctes æger excerneret . Cum autem , ut æger ipse fatebatur , potus esset longe paucissimus , erat indubium , enormem illam urinarum copiam collectis aquis hydropa facientibus potissime detrahi . Quod etsi corporis tumor , manifesto de-

crescens , teſtabatur ; placuit tamen , ad ignem admotis urinis , rem certo experimento definire. Qui enim ex cadaveribus tali hydrope confectorum , aquas intercutis plurimum materiæ coaguli capaciſſime continere pernoveram , in ſpem veni fore , ut ſi tales aquas per urinæ vias æger excerneret , coaguli materiam , qua ſcaterent , eſſent ad ignem oſtenſuræ. Quæ res, ut præceperam, experimento comperta. Nam duabus libris ejus urinæ ad ignem admotis, cum pene dimidium evaporaffet , reliquum faceſſit albam in maſſam , tenerrimo jam coacto ovi albumini perſimilem. Idque ſtetit experimentum donec uber ille urinæ fluxus perſtitit ; quod & ipſi auditores , qui frequentes priori affuerant experimento , idem ſæpe retentando, ſunt experti. Neque tantum in auctis hydropticorum urinis , ſed in illis etiam , quas excreverint diabete correpti , hanc urinæ naturam coaguli materiam ad ignem exhibentem, quamquam non adeo inſignem, pari tentamine non ſemel comperimus. Primum itaque conſtat, urinas, quas in ſanis nemo coagulabiles invenierit , quandoque poſſe coaguli materiam continere.

XVIII. NEQVE tantum urina, humor ad coagulum non natus, viſa eſt nobis aliquando coaguli materiam habuiſſe , ſed vapores omnes , qui in caveis exhalant corporis humani , ſecundum naturam coaguli non capaces , ſæpe etiam morbi vi eam ipſam materiam oſtenderunt. Quod ego cum aſſero præclare video eos omnes contra nos inſurrecturos , qui coagulabilem indolem vaporis interni ſecundum naturam eſſe exiſtimant. Quos tamen omnes , pro eo quo veritatem proſequuntur amore , velim oratos , ſuum ut judicium paullisper ſuſtineant , donec & id aperiam, quod plurimis natura nos docuit experimentis , & ipſi per ſe cum cura iterum , iterumque , in naturam inquirent . Nam ut docti, ingenuique ſunt , minime

nime vereor ne non brevi mecum profiteantur, vapores omnes in variis quibusque corporis caveis exhalatos, secundum naturam coagulari non posse: & si quando coagulentur, præter naturam coagulari. Quod cum jam de eo, qui spinam occupat, cerebrique ventriculos, ostenderim (xv); reliquum est ut de pericardii, ac pectoris, de abdominis, ac vaginæ testium humore confirmem. Humor autem pericardii, quoties limpidus atque exiguus, idest secundum naturam, invenitur, igni expositus integre evaporat, nec ullam sui partem coagulata ostendit. Quod pluribus experimentis mihi constanter est compertum; quæ non tantum in hominibus sæpe institui, sed quinque etiam in vivis canibus. Quinimo in novimestri etiam fetu; a quo puros aquosos secretos humores non expectes; cum sanguinei vaporis pene unciam pericardium contineret; vapor hic expositus igni, si paucam excipias crassamque spumam, carniū ebullientium spumæ persimilem, maxima pars reliqua prorsus evanuit: ut satis videretur crassamentum illud ab humore rejectum, ex sanguine intermixto originem traxisse. Ex fetu autem altero semestri, cujus pericardium vaporis sature flavi drachmam continebat, expositus vapor ad ignem, sensim in lentam, mucō tamen, non coagulo, similem, massam faceffit. Ex vivis autem canibus, in hunc finem dissectis, pericardii vaporem quoties detraxi, atque ad ignem exposui, toties prorsum in auras, sine ulla vel levi crustæ specie residua, visus est evanuisse. Qualia ego in viventibus instituta experimenta uti plurimi facio, sic ad rem definiendam maximopere inculcem: siquidem in genuino pericardii humore, ac labis non suspecto, quæ utcumque obstare in cadavere morbido potuisset, instituta.

Nec me **LOWERI** (x), aut **LANCISII** (y),

B 4

KA-

(x) De corde cap. i. p. m. 6, 7.

(y) De motu cordis cap. V.

ΚΑΑΥΙΙ que (z) movent documenta, quæ videntur afferere coagulabilem indolem humori, quem completitur pericardium: nam natura quem doceat vel hominum clarissimorum documenta despectet, quorum auctoritati, si naturæ desit testimonium, censeantur ineptissimi. Quod si pro nostris experimentis experturorum auctoritas non sufficiat, requiraturque potius testimonium expertorum, unus mihi sit omnes MALPICHIVS, qui pericardii vaporem, in bove præcipue, levi ignis calore evaporare, & tenuissimam tantum crustam relinquere etiam vidit: quique uncias quatuor ejus humoris, in sartagine super ignem expositas, evaporasse ante dimidiam horam, absque evidenti, & alta, ebullitione observavit; relictâ gracili crustâ subrubrâ, quæ interdum carnis elixæ odorem referret (a). Quæ nostris tam similia MALPIGHII experimenta, miror potuisse ΚΑΑΥΙΙVΜ & longe mutatis, perversisque verbis recensere, & ad roborandam sententiam afferentium coaguli capacem indolem humori pericardii, sine ulla prorsus hæsitatione traducere. Quasi ad decernendam coagulationem humori satis sit si, postquam omnis evaporavit, tenuissimam in fundo vasis, gracilemve crustam relinquat. Qualem crustam lentescens etiam aqua simplex evaporata relinquit, nedum ea quæ a sanguine sit secreta, quam purissimam expectare hominis esset sanguinis, & aquæ naturam obliti.

XIX. PECTORIS item vapor, si parcâ etiam copiâ, & purus est, æque ad ignem totus evaporat, parem ut reliquis aquosam naturam præferat. Quod etiam imi ventris vapor ostendit: in quo longe frequentius, ut qui sæpius, quam pectoris vapor, collectus

(z) Perspiratio dicta HIPPOCRATI n.741. pag. m. 316, 317.

(a) De structura glandularum conglobat. p. m.7. ed. Lond.

Etus occurrat, instituere potuimus experimenta. De hoc tamen abdominis vapore semper nobis institit suspicio, num coagulum respueret, quod natus aquosus coaguli impatiens esset, an quod halitu potius intestinalium fecum putredinoso; quo, ob gravem odoris notam, & nonnihil lacteæ turbulentia, videri solet imbutus; coaguli capacem indolem in cadavere perdidisset. Hanc tamen est visus dubitationem exemisse vapor ex viventium canum abdomine desumptus; qui & limpidus, & recens, & fere inodorus, ut labem nullam videretur contraxisse, igni expositus, sine ullo discrimine totus evanuit. Quæ fors testium etiam vaginae vapori contingit: in quo tamen incauto facilis potest esse occasio errandi. Nam testium vagina, quæ guttulas aliquot continere vaporis naturâ consuecat, quæ si igni admoveantur prorsus evanescant, ubi paullulum majori vaporis copia scateat, fere tantum materiae coaguli capacis ad ignem ostendit, quantum consuetam vaporis quantitas excessit. Quam ob rem contentus humor in vaginae testium hydrocele magnam partem ad ignem solet coagulari.

XX. NEQUE tantum coaguli materia vapori vaginae testium præter naturam adaucto solet immixta inveniri, sed nullus est neque spinæ, neque cerebri, neque pericardii, aut pectoris, abdominisve vapor, qui, cum copia excedit, similem materiam frequenter non exhibeat. Quæ res adeo est in promptu, ut sæpe in uno eodemque subjecto, vapor ab altero pectoris latere collectus ad ignem evanescat, cum ab altero desumptus, in quo copia redundet, coaguli plenus inveniatur. Divitiam autem coagulabili parte vaporem non copia tantum incongruens loci naturæ demonstrat, sed novus etiam color ostendit: saturus namque flavo vapor est, longeque a pura distans decoloratione aquosa, cum coaguli materiam habet immixtam. Immiscetur ei vero sem-

semper præter ordinem naturæ : itaque vapor , coaguli materia dives , morbosus est . Sic patientibus hydrocephalon solet cerebri , & spinæ vapor coagulo imbui ; in pectoris hydrope collectæ aquæ coagulum excipiunt ; nec minus illæ , quæ sive pericardii , sive abdominis , aut vaginæ testium hydropa constituunt . Ut sit certe inquirendum , cur corporis humani caveas secundum naturam exiguus aquosus vapor humectet , qui coaguli materiem habeat , quoties redundet , flavescatque , immixtam . Quæ tamen res , nisi originem vaporis secundum naturam exposuero , apparere non poterunt .

XXI. VAPOR autem sanguinis est soboles . Sanguis vero quem cor alterno ictu urget per arterias in corpus universum , liquor est triplici partium ordine constans ; altera namque pars est rubra , quæ innumeris anulis fit minutulis , quemadmodum coram docuere nos CII. DE TVRRE (b) experimenta : subflava altera , quæ concreseat ad ignem : tandem & mere aquosa . Quam partium varietatem sanguinis officia postularunt ; destinatur sanguis enim ad omnes nutriendas corporis partes , easdemque fotas flexilesque servandas . Et nutritioni quidem unice facit ferum , quod coaguli capax est ; hoc enim secundum naturam vernici persimile , solidis partibus animantium facile adhærescit . Hæc sanguinis autem vernix insigniter fluxilis est servanda ; neque aliter enim is glutinosus humor ad singula posset corporis puncta , nutritionis indiga , per vascula perangusta , pervenire . Fluxilisque servatur partim calore , quem anuli rubri solidiores immixti rapido motu progignunt , quique humorem vernici similem facile colliquat ; partim

(b) Confer ejus Epistolam ad NOLLETUM : & nuperius opusculum , quod inscribitur ,

Nuove osservazioni intorno la storia naturale . Neap. 1763. Tom. I. cap. IV. n. 66, & sequ.

rim aquâ intermixtâ , quæ adhæſionem ſolidarum partium interjeſta diminuit, & ut impedit denſitatem anulorum ſerique ſanguinis , ſic ſolidorum omnium, ad quæ ducitur per arterias, flexilitatem adjuvat . Ita altera pars alterius adjuta miniſterio egregium illud animalium liquidum conficiunt , quod ubi ad ultimos innumerabiles pervenit arteriarum ramos mirabili artificio diſtribuitur . Nam minimæ arteriæ omnes in ramos diſſipantur exiliſſimos , quorum terminus eſt triplex : alii enim continuo tractu in ſanguiferas venas tranſeunt ; hi capaciores : alii in lamina- rum cellularium interſtitiis ultima extremitate aperti deſinunt ; hi magis anguſti : alii tandem anguſtiſſimi in libera ſuperficie aut cavearum corporis, aut cutis, extremitate aperta terminantur . Itaque ſanguis, ubi hos terminos arteriarum attingit, per ramos latiores, qui perferunt ad venas, integer, ac veluti toto corpore, tranſit ; dum ad ramos minores, qui deſinunt in ſpatiis cellulofis, ſeroſa pars aquoſæ immixta divertit ; & in ramuſculos, in ſuperficie partium deſinentes, pars aquoſa, tenuiſſima omnium, & iis anguſtiis par, uice penetrat . In quo partium diſceſſu nihil ſanguis omnino perdit, niſi parum aquoſi ; nam venæ ſanguiferæ primorum ramorum ſanguinem reſumunt ; lymphaticæ inhalantes ſecundariorum ; humor autem ramorum tertii ordinis integre evaporat . Et hic vapor ſi aëri expoſita ſuperficies partium eſt , fumi ſpecie avolans diſſipatur : talis inſenſibilis perſpiratio eſt cutis univerſæ , narium, faucium, oris, pulmonum cavi : ſi vero partium ſuperficies caveâ eſt incluſa, coërcitus repagulis in aquam adunatur ; talis origo eſt aquæ cavi ſpinæ, ventriculorum cerebri, pectoris, pericardii, abdominis, vaginæ teſtium . Ubique eſt igitur perſpirabile idem ſive externum ſit, ſive in-

ternum:

ternum : cujus a sanguine discessus necessarius est , & ad plurima utilis . Præcipue vero ubi serum coaguli capax partibus nutriendis est aptandum ; quod ultra extrema quamminima vasa semper fit ; nam aliquem ibi aquosæ partis discessum pati optimum est ; siccius fit enim , adhæsiōnique paratius ; & aqua divertens vel intrinsecus vaporat & lenit , mulcetque , & a coalitu defendit partium superficies ; vel extrinsecus emergit , mollitque aëris vias , & cutim .

XXII. ET secundum naturam hæc est origo vaporis , quem emittit ubique corpus humanum : qui si parcus ac tenuis , neque coaguli particeps invenitur , vasorum per quæ prodit angustia tribuendum . Si enim ampliora excernentia essent vasa , ac naturâ solent , copiosius aquam , unaque crassius serum , & coaguli capax facile trajicerent : uti reapse trajiciunt cum , auctis vitæ viribus , præter modum distenduntur . Sic incitato cordis , arteriarumque , motu cutis universa sudorem emittit , cujus multa pars coagulabile serum est ; cujus rei indicio est tenax , duraque macula , similis illi , quam appingit aqua iëtyocollæ particeps , in indusiis a sudore relicta . Sudat similiter iisdem ex causis pulmo , sudant fauces , nares , os : cujus sudoris materia est , frigore densata , quam reddunt catharrhosi . Ex eademque causa sudant partes internæ , quæ tamen , quôd a frigore tutæ sunt , liquidum serum servant , permixtumque vaporis . Ea est autem animantibus lex numquam ut cordis vires , nisi in statu machinæ violento , sudare vasa cogant . Semper igitur sudat vas , idest , præter naturæ ordinem , crassiolem lympham & coagulabilem ejicit , cum vi majori consueto distenditur ; quam vim infert sanguis appellens , qui solito copiosior fit , aut impetuosior . Itaque vasa plenitudine sudant , sudant cum inflammantur : sic pulmonem inflammatum crustâ obdu-

ctum

Etum sæpe vidimus corio pleuritico perfimilî; inflammatum pericardium crustâ undique cum corde investitum polyposâ invenimus; & vaginæ testium hydrocele, cujus aquæ coagulantur, solet testis inflammatione præiri. Tantum igitur est facile vapores collectos intra corporis humani caveas coaguli materia imbuti, quantum facile est sudare vasa intrinsecus vaporantia: quod æque tam est facile, quam cordis motum accelerari, & sanguinis cum eo impetum, vasorumque extremorum dilatationem. Idque cum semper fiat quando aut febris magna est, aut vehementes machinæ motus præcessere, ratio est in promptu cur magna febris, aut suffocatione, extinctorum animantium sæpe imbuti vapores coagulo inveniantur. Et cur in bobus, quos, anteaquam occidant, sæpe multo laniones, magnoque cursu fatigant, pericardii vaporem *concretæ* similem *gelatinæ* deprehendere potuerit LOWERVS (c). Itaque eorum, qui magnis febribus extinguuntur secundum naturam vapores non sunt; neque post magnos cursus animalium vapores interni inveniuntur puri. Experiri igitur volentibus num, ut antea (XVIII, XIX) ostensum est, vapores interni coaguli sint expertes, auctor sim, ut vel vivum brutum animal aperiant, vel hominum repentino extinctorum, quod ipsi attendere solemus, cadavera perlustrent. Sic itaque concludamus, quidquid in sanguine coaguli capax est, aptumque partium nutritioni, numquam, in sano statu, per vias vaporem emittentes effunditur: servat id natura, non perdit: & quoties vapor coaguli materia scatet, impurus est, & sudore interno præter naturam imbutus: purus autem, & coaguli capax secundum naturam nullus vapor est. Estque perutile lympham

(c) De Corde cap. I. p. m. 7. Ed. Lugd. Batav. 1740.

pham coagulabilem cum vapore naturaliter non effundi : effusa enim nutritioni corporis detrahitur : & , quod magis noxium est , partium internarum superficiebus accrescit , quas & crustat , & sæpe contra naturæ ordinem colligat . Nec morbosa illa ligamenta , quæ sive pulmonem pleuræ , sive pericardium cordi , post harum partium inflammationes , revinxisse frequenter observavimus , aliam originem obtinere . Condonent ergo doctissimi Viri , qui serum coaguli capax humoribus accensent , qui a sanguine , ut ajunt , secernuntur , argumento innixi vaporum internorum , quos secundum naturam coagulari posse perperam crediderunt , si expunctum velle dixerit a serie humorum secretorum a sanguine serum potens coagulari .

XXIII. HACTENVS probatum est vapores omnes corporis humani , secundum naturam coagulari non posse , coaguli materia tamen præter naturæ ordinem posse imbui . Cum contra nulla sint exempla , quibus possit ostendi , humores alios coaguli capaces puritate superstite , eam naturam perdidisse . Itaque constat , experimentis limpidum aliquem humorem coaguli expertem demonstrantibus magis esse fidendum , in ejus qualitate secundum naturam pernosceda , quam coaguli materiem in eodem exhibentibus (xvi) . Nam coaguli adeptio morbosa est , & facilis , fitque humoris limpidudine prope servata ; amissio perdifficilis , & puritate superstite numquam observanda . Quod igitur spinæ vaporis coagulari nihil possit , nullimode obstat , quo minus ventriculorum cerebri vaporem , impotem etiam coagulari , habere queat immixtum (xv) .

XXIV. NVM descriptus (ix) autem spinæ vapor vaginas nervorum a spinali medulla enascentium penetrat ; ut quemadmodum toti medullæ , sic enatis inde
ner-

nervis , & per corpus decurrentibus , balineo & fo-
tui fit , restat ut diligenter inquiramus. Mihi &
nervis inservire non omnino videtur improbandum .
Singulos enim nervos a spina prodeuntes , appendice
quadam , infundibulo simili , laxæque instar vaginæ ,
excipit tubus idem duræ matris , quo spinalis me-
dulla continetur ; eaque vagina nervi libera comes
est , donec jam jam exiturus a spina , ganglium ner-
vus efficit . Itaque , quum cavea vaginalum omnium
spinæ nervos excipientium continua cavæ sit tubi
duræ matris medullam spinalem complectentis , eo-
demque vapore perpetim repleatur , ad ganglium us-
que suum singulos nervos spinæ vapore foveri mani-
festum est . Dubium itaque restat an etiam ultra
ganglium . Vagina enim singula duræ matris , ha-
ctenus patula , circa ganglium vehementer adstringi-
tur : inde vero in cellulosas lamina evanescit , quæ
partim undique nervum complectuntur , partim sin-
gula etiam nervosa fila obvestiunt . Via igitur ul-
tra ganglium transituro vapori videtur impedita :
quam tamen aërne , hydrargyrumve trajiceret , volui-
mus experiri . Trajecit autem utrumque . Nam
impulsus aër per tubum patulo vaginæ ostio citra
ganglium applicatum , ganglium superavit ; eoque
vaginæ omnes , nervum ultra ganglium vestientes ,
protinus intumuere . Eâdemque viâ injectum pres-
sumque hydrargyrum ganglii angustias transilivit , in-
que ipsas cellulosas nervi vaginas penetravit . Quæ
tentamina in iis potissimum nervorum vaginis insti-
tuimus , quæ nervos in ischiadicum truncum coali-
turos extra spinam perducunt . Et quamquam aëris ,
& hydrargyri , transitus ultra ganglium non sine ali-
qua pressione potuerit obtineri , levis tamen ea pres-
sio fuit , aut certe non tanta , quæ obstaculum ar-
gueret , quod per se in homine vivente spinæ vapor ,
absen-

absente pressura, superare non posset. Si vero cogitetur vaporis spinæ puritas, & indoles aquosa, longe penetrantior aëre, ac hydrargyro; unaque in vivente quam sint viæ trajiciendæ laxiores, & humor trajeturus calore penetrantior; ratio sufficiet, cur non possit omnino eorum sententia improbari, qui spinæ vaporis beneficio, etiam ultra spinale ganglion, nervos existimant gaudere.

XXV. QVOD si hujus spinæ vaporis coaguli capax natura constitisset, & non potius ad ignem nullimode concreescens (xv), nunc facile assentiter summis Viris, qui MALPIGHIUM (d) opinantur, quum *incisô tenui nervulô hinc inde per caudam bovis excurrente, ac ungue compresso, humorem glutinosum terebinthinæ instar expressit, hunc spinæ vaporem, vaginas nervorum percurrentem, elicuisse.* Nunc autem alio ex fonte is glutinosus humor repetendus, cui videtur parem in nervo jamdiu secto HEISTERUM (e) etiam observasse; qui *facturus in cane experimentum, nervum, nescio quem, vulneravit; quo factô, canis postea convulsionibus misere torquebatur. Post tres autem circiter menses, in eodem cane dissecto, ubi vulnus illud antea inflictum fuerat, veluti glandulosam concretionem reperit insignem, quam a succo nervoso è nervi punctura emanante ortum suum habuisse putavit.* Et quamquam certe pigeat quem nervum vulnerarit nullimode HEISTERUM meminisse; & suspicio valere possit tendinis pro nervo vulnerati: ne peritum tamen hominem negligentia infimulem, & ut aliquid secutis convulsionibus tribuam, quæ nervo potius, quam vulnerato tendine nasci solent, hoc quoque experimentum ad evincendam

in

(d) Oper. posthum. p. m. 27. ed. Ven.

(e) De Rachitide.

in nervis glutinosi humoris præsentiam non ineptum judicetur. Hujus autem humoris dum in nervis dubitari existentia non potest; quandoquidem nobis etiam MALPIGHII experimentum repetentibus manifeste occurrit; est tamen origo, quæ a spina esse non possit, alicunde repetenda. Hanc MALPIGHIUS, & HEISTERUS a cerebro deduxerunt; adeo ut verum nervorum succum, per fistularum nervosarum cavum naturaliter decurrentem, gluten illud esse judicaverint: perperam, ut opinor, uterque; nec rectus suarummet observationum interpret, quod mirere, MALPIGHIUS. Nam qui expressis iisdem nervis in primo exortu a spinali medulla, cum vaginam duræ matris nondum essent (xxiv) adepti, glutinosum illud humorem occurrere non vidit, qui, vaginis acceptis facile prodiret (f), intelligere debuisset, non tam *ob mollitiem*; quam certe non tantam illo in exortu nervi habent, ut *compressi lacerentur*; quam potius ob defectum vaginarum, glutineum humorem reddere nequivisse. Accedit quod discissa vivi canis spinalis medulla; per quam verus a cerebro nervosus humor descendit, ac transit in nervos; mihi sit visa e sede dissecta humorem emanare mere aquosum, ac facile dissipabilem, non lentum, & concrecentem: quod jam proprio experimento vidit etiam BOERHAAVIUS (g). Hancque veri nervosi humoris a cerebro in nervos descendens indolem esse aquosam, & coaguli impotem, præter hæc experimenta & ratio suadet, & illa etiam, puto, manifeste evincunt, quæ in cane instituit, ante hos novem annos, singularis eventus experimenta Cl. MOLINELLIUS (b). Qui ex cellulis diu ligati octavi nervorum paris, in quas verus videbatur cerebri humor

C descen-

(f) Loco proxime citato.

(g) Prælad. Instit. §. CCLXXIV.

(b) Bononiensis Academiae Comment. Tom. III. p. m. 282.

descendisse , non quidem glutinosum , sed tenuissimum elicuit, albicantemque liquorem, & citissime evanidum . Igitur humor , quem pressi nervi promunt concretionis capacem , cum neque a spinæ cavo , neque a cerebro esse possit, quam habeat originem restat inquirendum .

XXVI. HÆC autem origo apparere non poterit, nisi veram antea ejus humoris sedem definiamus. Et quidem concrecibilis ille humor non in fistulis nervosis, quarum cavum opinor nemini visum, sed in vaginis cellulosis nervorum filamenta complectentibus contineri videtur . Quam ego rem didici, postquam aliquoties nervos illos, aut supparens diligenter expressi, quos MALPIGHIVS edixit. Ita namque vidi evadentem illum humorem inter nervum vaginamque patentissime pertransire. Quem ipsum attamen transitum potius per *fistulas nervosas*, quam per vaginas esse, fortassis festinanter, MALPIGHIVS affirmavit; nam si fistulas illas, quoad effici potuisset, vaginis exutas voluisset exprimere, nihil protinus glutinei, ut quidem in nervis nondum spinam egressis (xxv) observavit, potuisset elicere. Potest itaque tuto jam disquiri undenam hunc humorem accipiant nervorum vaginæ : & vero cum neque a cerebro habeant (xxv), neque a spinæ cavea (xv), restat ut a propriis illis arteriis accipiant, quæ vaginas omnium nervorum solent percurrere; quæque, ut in reliqua interstitia cellulosæ membranæ (xxi), nervorum etiam in vaginas humorem concrecere aptum vaporis immixtum eructant. Amplam hanc enim vaporis viam ostendit aqua tepens, quæ injecta in cruralem arteriam, uti reliquam cruris cellulosam membranam, sic nervorum vaginas patentissime invadit. Quibus in vaginis, donec animal vivum, calidumque est, quidquid illius humoris emanant arteriæ fluidissimum esse puto; lentius a morte, & frigoris accessu glutinosius fieri. Re
nam-

namque ipsa nervi in vivis animantibus, aëtuve calentibus, expressi, aquosum ex vaginis humorem, non glutinosum, dant: ex frigidis demum nervis jam glutineus elicitur. En igitur demonstratum duos esse fontes unde in vaginas quorumcumque nervorum derivet humor, calvariæ, aut spinæ cavum, propriaeque ipsarummet vaginalium arterias: & illinc pauculum & aquosum mere; plurimum ex arteriis, & partim concrefcere aptum humorem vaginis imperiri. Nunc quando in hoc humore, qui nervorum etiam ischiadicorum vaginas pervadit, causa illa posticæ ischiadis nervosæ dolorem excitans residet (VIII), quomodo hic nervosarum vaginalium humor dolorem ischiadico nervo inferre possit inquiremus.

XXVII. DOLOREM autem potest inferre, vel quia copia excedens vaginas, nervumque conclusum immane imbuat; vel quia redditus acer nervum pungat, ac irriter. Vtrumque videntur enim edocere, atque definire, experimenta. Siquidem vidi; quod est etiam ab HIPPOCRATE (i), & CÆLIO AVRELIANO (k) deprehensum; suppresso hemorrhoidum, uterive, fluxu sanguinis consueto, lacte etiam lochiisve repressis, posticam ischiadem nervosam supervenisse: quibus ex causis non pravitas humorum, sed redundantia videtur fecisse ischiadem. Validos item ictus coxæ exceptos, aut nimias in ponderibus elevandis coxarum distractiones, posticam vidi pariter ischiadem nervosam excitasse. Quæ causæ stimuli vi in coxæ nervos copiam majorem sanguinis videntur attraxisse. Sed etiam observatum quamplurimis rheumatico vi-

C 2

ru,

(i) Popularium Lib. V. num. XXXIII. in Polemarchi uxore p. m. 793. Tom. I. editionis LINDANI.

(k) Morborum Chronicorum Lib. V. Capit. 1. p. m. 547. Edit. AMMANNI Amstel. MDCCXXII.

ru, venereove, vexatis, uti plurimas alias corporis sedes, ischiadicos etiam nervos pertinaciter indoluiffe: habeoque exempla numerosa post ulcera diuturna penitus occlusa, nervosam hanc ischiadem pefforum. Quæ videntur documento, ex infecto jam sanguine, pravum vaporem nervorum ischiadicorum vaginas retulisse. In aliis sæpe vidi ob frigus immodicum, crure, coxave receptum, eandem ischiadem esse natam: in quibus nisi dicas sanum antea vaporem vaginarum ischiadici nervi exteriorem illam causam depravasse, unde repetas ischiadem, causam desideres.

XXVIII. CUM adeo vero ex facili soleat accidere, ut quæ maxime causæ vel augendo vapori, vel asperando sunt aptæ, tot alios prætereant nervos corporis humani, ischiadicos autem, dedita velut opera, & graviter impetant, & pertinaciter occupent; non immerito quæri posset num nervorum ischiadicorum vaginæ peculiarem aliquam habeant dispositionem, cujus maxime causa in eas noxas frequentius, & gravius incurrant, quibus cæteri fere nervi sunt immunes, ut e sanguinis massa redundantem vaporem, acresque particulas suscipiant, & exterioribus causis adeo graviter afficiantur. Et mihi quidem plures videntur habere: quarum est certe princeps laxitas, & amplitudo, quæ nervorum ischiadicorum exterioribus vaginis tanta contigit, quanta, quod sciam, nulli alii nervo corporis humani. Notum namque est, ischiadicum nervum multiplici origine a spina prognatum post majorem femoris trochanterem in unum truncum coalescere, quo non major nervus toto in hominis corpore invenitur. Hoc autem in trunco quatuor, vel quinque radices, separatim a spina venientes, ununtur, quæ non fila nervosa modo, sed & vaginas suas

suas omnes in unum conjungunt. Et hæ quidem vaginæ, quas dixeris nervo originarias, nulla supervacua laxitate laborant: quin imo, nervo, quem includunt, semper aptissime adstringuntur. Laxitas autem, quam nimiam afferui, novis quibusdam aliis inest vaginis, quæ factò jam ischiadici nervi truncò tandem superveniunt. Eas adjicit cellulosa membrana, quæ occurrit copiosissima, & magnis laminis dives, ubi primum nervus in truncum coalescit: ea vero, ut vidi ad hunc diem, solet pinguitudine carere. Laminæ autem hujus membranæ quamquam potius necessario officio, quod nervi truncò per sui medium transvadenti præstare debent, quam destinatâ fabricâ, atque decursu, vaginas nervo dant: adeo tamen affabre transcendentem nervo sæpe accommodantur, ut ad eum vaginandum, non tam loci necessitate conferre, quam præfinito fabricæ consilio positæ ibi esse videantur. Siquidem quandoque vidi; quod & coram in sinistro ischiadico nervo in viri cadavere contueor; has extimas vaginas; quas possis *accessorias* appellare; infundibuli formâ recens conflatum nervi truncum excipere; & hinc summo infixas trochanteri, illinc marginato veluti orificio descendentem nervum inhiare, exceptumque continuo usque in crus comitari. Estque præsens vagina adeo elegans, ut scalpelli manubrio inter nervum, vaginamque versato, veluti ensis laxa vagina exceptus, ischiadici nervi truncus videatur.

XXIX. ADJUVAT hanc nativam extimarum vaginalium ischiadici nervi laxitatem adfitorum musculorum non satis proxima pressio: qui muscoli protectum præcipue trochantere majori, veluti ponte, nervi truncum vix leviter solent attingere. Qua constanti laxitate quantum hæ vaginæ excipiendo vapori,

quem arteriæ exhalant (xxi), in hominè aptæ sint, quantum excepto in se ipsis retinendo peridoneæ, neminem arbitror non videre. Ad hæc, arteriarum istas ischiadici nervi vaginas percurrentium magnitudo est tanta, quantam non aliis ullis vidi forte datam reliquorum nervorum vaginis. Facit hæc autem magnitudo vaporis fontem uberiolem. Quam ob rem numquam vapore vacuas vaginas illas invenio: quem imo coactum etiam aliquando deprehendi, peneque gelatinosum. Et ea certe coactio mihi visa est simul ejus vaporis indolem probare concretionis capacem, simul & naturalem ejus copiam in his vaginis esse insignem. Quamquam existimo coactionem in vapore post mortem successisse: calor enim defectui tribuenda, qui non solet in vita nervis facile deesse. Nervorum namque truncos, ramosque præcipuos, natura & communi partium calore, & muscutorum in primis, quibus subjacent, accubitu solet defendere. Qua ratione vapor in nervorum vaginis neque redundare potest, neque frigore figi. Et hæc in nervis defendendis naturæ providentia elucet adeo per corpus humanum, ut fere duo tantum insignes nervi excipi possint, non sine maximo, consilio eo munere defecti: quorum nervorum alter est in cubito, alter in crure. In cubito enim nervus insignis; *cubitalem* Anatomici vocant; inter olecranon ulnæ, & condylum humeri interiorem, ex averfa flexuræ cubiti parte, pene subiectus cuti decurrit: qua in sede, musculosi incubitus ministerium, quo tot alii gaudent nervi, cubitalis desiderat. In crure vero multa ischiadici nervi pars assimilem cubitalis nuditatem experitur. Natus enim a spina radice multiplici post majorem femoris trochanterem coalescit in truncum ischiadicus nervus: interque illum trochanterem, glutinumque musculum majorem, quadratum femoris, caput-

caputque bicipitis , via fatis facili , & laxa , descendit ad poplitem , bicipiti subjectus , ac semiten-
 dinoso . In toto hoc tractu ambitur nervus undi-
 que musculus , non adstringitur ; totusque vaginis la-
 xissimis molliter continetur . Truncus vero , ut
 poplitem attingit , in duas partes præcipuas secedit :
 quarum altera major , directionem trunci prosequi-
 tur , suramque penitus intrat , inter principia musculi
 gastrocnemii ; cui musculo subjecta , & valenter ad-
 stricta , versus calcaneum descendit : minor altera ve-
 ro pars cruri exterius advoluta antrorsum deflectit .
 Minor autem hæc altera pars est ob nervosorum sta-
 minum quantitatem minorem , sed vaginalium laxitate
 trunco suppar . Nam a trunco profecta per exterior-
 rem inferioremque genu partem oblique descendit ,
 imam supergrediens capitis fibulæ sedem . In quo
 toto descensu a trunco ad fibulam omni musculo
 nuda est , cutique subjecta , progreditur . Laxis id-
 eo hac tota in sede , & vapore divitibus gaudet
 vaginis . Superato fibulæ capite , inter peroneum
 longum , fibulæque corpus descendit : indeque sub
 longo vadit digitorum pedis extensore , tandem
 inter longum extensorem pollicis , & tibialem an-
 teriorem . Hactenus musculus sepulta , sed mox pristi-
 næ restituita libertati . Nam , ut extensorem pollicis
 evadit , sæpe ad septem usque transversos digitos su-
 pra malleolum anteriorem , bifariam dividitur , &
 per priorem cruris partem extrinsecus vergentem ,
 musculus iterum nudata , cutique subjecta descen-
 dit . Pergit autem sub cute descendere ad superio-
 ra usque , exterioraque dorso pedis , donec tandem
 in ramos dissipata in pedis carnibus desinat .

XXX. TRUNCUS igitur ischiadici nervi , an-
 teriorque propago in crus demissa , non , ut propa-
 go altera suram invadens , musculus inclusa , strictæ

que decurrunt , sed maximam partem aut nullum habent musculorum accubitus , aut perquam levem. Hæ itaque nervi partes vaginis laxioribus ambiuntur , vaporeque divitibus , & ideo longe aptis , quæ , præ cæteris reliquorum nervorum vaginis , superfluos humores , quandoquidem iis machina laboret , sibi recipiant . Solet enim in laxiora loca , & minus resistentia , corporum undique nitentium facilior esse receptus . Quem ego receptum in his vaginis opinor , non modo superfluis , sed pravis etiam , acribusque humoribus posse facilem esse . Acrium etenim humorum vim irritabiliora vasa maxime sentiunt , quæ , si intrinsecus stimulo perciuntur , acre percipiens urgent , actuosius reddunt , & vel sibi infingunt , & retinent , vel expellunt audacter in vicina , quæ spectent , spatia cellulosa . Vasorum autem irritabilitas tunicarum , quibus constant , teneritudinem exigit : teneritudo autem tunicarum semper major est in vasis , quæ vicinarum partium pressioni minus omnium subjecta sunt : quod fere proprium est vasorum vaginas percurrentium trunci , priorisque propaginis ischiadici nervi . Est igitur de natura corporis humani , ut in his potius , quam in cæteris aliorum nervorum vaginis sive copia redundent , sive acredine peccent ejus humores , maximam inveniant opportunitatem nocendi . Quam ego puto nulli hominum deesse , quamquam aliqui esse possint ei noxæ opportuniore : quemadmodum illi sunt , qui nervorum ischiadicorum vaginas naturâ laxiores habeant , nudioresve consueto . Nam sicuti ad opthalmiam , ad anginam , catarrhumve præ aliis alii procliviores sunt , ob locorum , quibus morbi illi insident , peculiarem in illis corporibus habitum ; sic homines possunt esse ad patiendam ischiadem intrinsecus excitatam dispositiores . Vt vero ex causis

sis extrinsecus coxæ applicitis fiat postica ischias nervosa, ingenita ischiaco nervo, & omnibus eadem inest dispositio. Tam frequentem namque habet musculorum nuditatem (xxix), ut frigus, aliave fortuito in coxam extrinsecus incurrentia, facile in ejus truncum, cruralemque propaginem, vim possint suam proxime exercere. Quam pariter vim non semel vidi propaginem nervi alteram in suram demissam identidem retulisse. Retulis subinde vero, tanquam doloris radiis a trunco procedentibus invasa: & si forte doluit constantius, quasi doloris caussis inessa, id raro accidit, & illis opinor in subjectis, in quibus ea propago non satis esset musculis adstricta; aut quando tanta vis acris materiæ in ischiadicum nervum incubuerat, ut, musculis invitis, in illam suræ propaginem irrumperet (xxxvi).

XXXI. H A C T E N V S mihi videor probabiles causas protulisse, quæ ischiadicum nervum cogant indolere (xxvi), & cur ejus nervi truncus, priorque propago in crus demissa, doloris tractum sæpe sustineant (xxix), præque cæteris machinæ nervis, cubitali excepto, doloris caussis capiendis sint maxime idonea. Quo in cubitali nervo non est cur quispiam curiose quærat dispositionem eandem fere esse, passionem rariorem. Etsi de illa enim passionis raritate caussari parvitas possit nudæ sedis nervi cubitalis; non tamen tanta, ut creditur, ea raritas est. Siquidem vidi frequenter cum ischiadico nervo cubitalem etiam dolere, adque præcipue cum causa doloris fuit interior, sic ut potuerit utrique nervo occurrere. Quam doloris societatem & consensum in cubito, atque coxa, sic ut uno eodemque tempore ambæ illæ partes indolent, tractanti mihi plurimos rheumatico, venereove viru divexatos videre contigit sæpissime: nec dubito quin, si animus sedulo advertatur, dolorum hoc connubium frequenter occurrat. Imo quem-

quemadmodum in coxa natum antea dolorem sensim sæpe vidi ad pedem descendisse, vel in pede natum petivisse coxam; sic frequenter in cubito residentem dolorem, & ad humerum ascendere, & ad postremos vidi manus digitos propagari. Tantaque est in his doloribus similitas, atque consentio, sive partium indolentium eadem dispositio, sive nati doloris natura spectetur, ut censeam recte CELSUM (m) utriusque doloris judicia conjunxisse, pene etiam exæquasse. Ego vero si nomen ischiadis non fuisset a sede doloris, sed a forma profectum, minime dubitarem illum brachii dolorem *nervosam cubitalem ischiadem* appellare. Convenit enim cum postica ischiade nervosa, forma, sede (XXIX), symptomatibus (IV), curatione (LV).

XXXII. CUM igitur uber, acerve vapor in extremis vaginis ischiadici nervi firmiter immorans posticam efficiat ischiadem nervosam, quomodo symptomata ischiadis omnia, effectusque gignat, videamus. Et primo si a nimia copia vaporis orta est ischias, distrahentur necessario nervorum vaginæ, & inclusa nervosa filamenta comprimuntur: itaque dolebit minus quam torpebit crus. Contra si peccat vaporis acredo: tum enim dolor erit acrior, & permanens. Sed, utralibet ex causa duxerit originem, vespertinis temporibus ischiadica passio semper erit acerbior. Incalescit enim vespere hominis machina, & tum quod incitato sanguinis motu major vaporis copia in vaginas nervorum derivatur, vel quod, aucto calore, acris materia vaginis conclusa impellitur, & excitatur, ischiadicæ passionis fiet incrementum. In quo incremento quantum ægri quandoque crucientur, vix puto verbis explicari posse. Equidem vidi qui misere noctes ducerent ad diluculum insomnes, ischiadicis cruciatibus acriter divexati: cumque lecti ca-

lorem

(m) De re Medica Lib. 2. cap. VII. p. m. 75. Edit. Roterd. MDCCL.

lorem ferre non possent, aut vigiles totas noctes inambulando transegisse, aut, lecto relicto, recubasse humi. Et vidi qui, ut tantulum diu negati capesserent somni, capiti subjicerent pulvinar, nudum autem corpus intacto solo insternerent. Estque in eadem caloris adaucti perniciæ posita ratio, cur post crapulam effusiolem, postque magnos machinæ motus augetur ischiadicus hic dolor, & consuetam vespertinam exacerbationem anticipet. Itemque cur ischiadici doloris major sit æstivo tempore vis, major cum æger laneo, quam stramineo lecto recubuit. Et ex laneo quidem lecto quot post noctem dolore vigilatam vidi ægros surrexisse, per integras etiam horas stare pedibus nequiverè; impedita cruris male affecti extentione; paulatimque erexerunt se prout aura frigidior cubile pervaderet, aut crus invitum agigaretur. Quæ duo quod calore exagitatam in vaginis nervosis acrem vaporem forte sedarent, ac uberius accurrentem repellerent, videntur profuisse. Semper autem probat calor si dolorem aliquem intendit, acrem, exsuperantemve materiam doloris illius potiore causam efficere. Cujus indicii quanta utilitas sit, is, qui curandis ægris operam locet, potest intelligere. Nam in dolorum turba, quæ maxima constat pars morborum, sæpe sumus in anticipati. Alios namque dolores vespere acerbari videmus, mane mitescere; alios contra matutinis in horis fieri graviores. Vtrorumque dispar natura manifesta est, causa disparitatis non manifesta. Hanc tamen elucidant caloris effectus. Nam doloribus vespere incrementibus calor obest, mitescentibus prodest. Illis ergo doloribus caloris effectus obest, istis profunt. Caloris autem in humores effectus sunt rarefacere, solvere, commovereque. Itaque doloribus caloris accessione mitescentibus, solutio,

lutio, commotioque materiæ dolorem inferentis prodest: nocebat hæc igitur crassa indole, & gravi, partemque affectam opprimente. Quamobrem qui matutinis in horis graviores fiunt, mites omnes, torporisque similes dolores sunt; calidisque assumtis, admotisque, curabiles: & vidi nuper liberaliori vini potu talem natum in ægro, ob diuturnum dextri lateris incubitum, in nate, dolorem evanuisse. Dolorebus contra caloris accessu incrementibus dubium esse non potest causam dare materiam vel copia peccantem, quæ crescat incitatis vitæ viribus; vel acredine noxiam, quæ, caloris veluti facibus admotis, agitetur ultro, fiatque valentior. Ita explicatur, cur asthmatici gravius antelucanis horis patientur, quorum pectus lentâ crassâque materiâ farciatur; quod sæpe visum: rheumatici contra, atque podagrici, quorum dolores ab acris humoribus existunt, vespertinis.

XXXIII. DVM vero ischiadem patitur ischiadicus nervus, sensim in novum habitum transmutatur; quem vel ipsa cum ischiade originitus induit, vel non diu post natam ischiadem acquirit. Isque habitus est *hydrops* extimarum nervi vaginalium. Qui si a nimia vaporis copia duxit ischias originem, in ipsa hac copia existit: si vero humorum acridini dolor ischiadicus debetur, non diu post natam sequetur ischiadem. Scilicet acris materiæ stimulo in nervum irritatum major in dies consueto fiet humorum concursus; quem stimulus semper provocat in carnibus animatis. Et hic major concursus tum per ischiaci nervi filamenta, tum per sanguiferas erit vaginalium arterias: eritque uberior cum acrior affuerit irritatio: quod semper est quando dolor sævit. Dolore ergo tempore arteriæ simul, nervique irritantur, & hi subjectos musculos convellunt, faciuntque sæpe crampos

do-

dolentissimos (v); illæ nimium replent cruris carnes, & vaginas potissimum nervosas causam stimuli habentes uberiori vaporis copia ditant (xxxiv). Crampus autem illos sequi solet venarum sub cute partis dolentis discurrentium temporaria inflatio varicosa, quam ut olim in ischiadico paroxismo MARTIANVS (v), nos in *vagis crampis* hysteriarum clare vidimus. Nuperque Matrona crampis illis obnoxia; *tractus nervorum* vulgus appellat; quo loco identidem patiebatur, manus dorso, cubito, brachio, collo, crure, carnes tumebant; venæque loci illius inflatione turgentes, liventesque toto crampi tempore erant. Quam inflationem a nimio sanguine potissimum derivo in venis illis laxioribus collecto, utpote sub cute sitis; in quas omnis illa sanguinis copia, quæ sedes cruris inferiores, convulsione clausas nequivit invadere, crampi tempore corrivatur. Crampus autem est brevis, invita, violentaque musculi convulsio: & sedes vere convulsas sanguis non immeat.

XXXIV. IMMEAT vero uberrimus stimulas cruris arterias, in quas accurrit, vel potius velocissime transmeat, inundatque loca, ponderosioraque reddit, in quæ arteriæ illæ finiuntur (xxi). In his vaginas etiam ischiadici nervi, quarum in primis arteriæ stimulis propius agitantur: illasque replet multo vapore: qui necessario crassior consueto, crurisque ignavia, torporeque immotus, laxis illis in vaginis (xxx) facile residet. Itaque vaginæ ischiadici nervi hydropticæ fiunt: isque hydrops cum semel invasit, si dolor ischiadicus perseverat, crescit in dies, & confirmatur. Nequit etenim venis tanta resorberi copia vaporis in vaginis effusi, quanta doloris tempore quotidie incurrit: partim quod oscula venarum, pleraque certe, obruente vapore, opprimuntur; partim quod vapor mora ipsa fit in dies impatientior

resorb.

resorbitionis. Nam vapor, qui coagulo dives est, aptus resorbitioni est cum recens est, si diutine immoratur, loco quantumvis opportuno, resorberi amplius nequit. Crassiores etenim glutinosioresque lymphæ partes, quibus ille vapor imbuitur (xxix), mora, ab aquosiori sensim vaporis parte sejunctæ applicari solent parietibus cavæ illius, qua concluduntur: & limo persimiles novam in membranam paulatim coalescunt, quæ parietes illos intrinsecus obfarcit. Cujus novæ membranæ ministerio patentia in illis parietibus oscula venarum absorbentium maximam partem occludi necesse est, & absorbendi officio venas defici. Quod in omnibus factum vidi, quotquot abdominis, vel pectoris hydrope diuturno potissimum laborarunt: quorum ventrium parietibus, sed maxime pectoris, sæpissime talium membranarum superadjecta vidi stratâ, ut aperte intelligerem cur toties in hydrope confirmato neque purgantibus, neque diureticis, neque sudoriferis remediis elici aquæ possint. Nato igitur ischiadico dolore intumescunt vaginæ sensim ischiadici nervi, & nisi cito materia dolorem inferens destruat, fiunt hydropicæ: isque hydrope, nisi statim dissipetur, pertinax fit, crustatis coriaceo tegmine parietibus intimis vaginalium nervosarum. In hoc autem hydrope nonnihil utilitatis esse potest: nam, affluente vapore, acris materia, quæ antea nervo adhærebat, diluitur fortassis, immisceturque vapor: cujus alluvie absorpta non adeo restat libera, & incluso nervo minus nocet. Inde videor intelligere, cur sæpe ischias in initiis sit continua, fiat postea sensim intermittens (iv). Talis namque ischiades acris materia genitas esse puto, quæ donec diluatur, ætiosior est, stimulumque progignit perenniorem: diluta, nisi novo impulsu actiosa fiat, prope definit insævire. Accipit vero impulsus aut calore nimio,

nimio, aut musculari motu plurimum aucto (XXXII): quibus solet ex caussis ischias intermittens intempestive exacerbari. Ideoque in his casibus donec intra vaginas ischiadici nervi collectus humor quiescit, quod sæpe interdum fit, torporis in crure sensus, non doloris, adest: quem sensum puto ab humoris collecti pondere natum perpetim in nervum incumbentis: cessat ille torpor, redeunte dolore; sensus minor, accedente majori. Ea tamen, quæcumque sit, hydrodis utilitas magnis certe damnis, quæ paullatim infert, superatur. Nam, hydrope nato, etsi dolor intermittit, passio tamen confirmatur, longiorque fit; sæpe etiam dolor ipse exacerbationis tempore sævior comparet. Quæ major sævitia aut quia sanguis in dies in ischiadicum nervum, habitus jam perverfi, novam acrem materiam deponit; aut quia semel delata mora facta est deterior; aut quia se tandem potius illa materies contagione multiplicavit, potest oriri. Valetque in primis contagionis vis, quando acris materia nervum irritans indolis est venereæ: qualis lentam ob indolem ischiadicos sæpe in nervos, uti cæteras in machinæ partes minus calidas, minusque commotas, solet defigi.

XXXV. SIT nomen ergo confirmatæ posticæ ischiadis nervosæ hydrodis datum trunci, priorisque cruralis propaginis ischiadici nervi; quem hydrodem patiens diu si negligat, næ iste pedetentim in cruris incurrat semiparalysem. Neque etenim potest ischiadicus nervus circumaggesti vaporis pondere diu gravari, quin ejus filamenta nervosa pressione illa sensim elidantur, & musculis nervisque subjectis debilius administrent. Quæ scilicet est causa illius postremæ omnium horum ischiadicorum scenæ, atrophie, & semiparalyse (VII). Illum tamen hydrodem, tantarum rerum auctorem, quem hæctenus
con.

conjectando forte videar evicisse, in ischiadico nervo, donec ischiadem patiatur, adesse; sperabam experimento probaturum cadaveris sectionem, quam ex necopinato nuper, dum hæc conscriberemus, hominis hanc ischiadem passi forte fortuna contigit instituere. Sed quin hæc dissectio mihi pro eo ac voluissem satis faceret, plurima obstiteret. Etenim Vir erat annorum circiter quinquaginta, qui quatuor ante menses quam hoc nostrum adiret Incurabilium Nosocomium, Salerno Neapolim iter faciens, nescio qua causa, coactus est noctu, nudis pedibus, multam, fluentemque aquam pertransire. Paulo post dolore corripitur in planta, & dorso pedis dextri, qui sensim ascendens ad ischium usque pervenit, directione servata, quæ est in postica ischiade nervosa. Morbum initio sævum non repetitæ juvarant sanguinis missiones, non unguina varia, non *δρασινά* purgantia iterata; cum æger acuta febre correptus die Junii decimasexta in Nosocomium est delatus. Erat febris ex epidemicarum putridarum genere in quam infimæ plebis homo, in summa hujus anni 1764. annonæ caritate, uti plerique homines fortis ejusdem, ob perversam forte victitandi rationem inciderat. Macies ei summa, herbeus cutis color; quæ communia tum temporis multis erant hominibus caritatem expertis; indicia fortassis diutini ex crudis vegetantibus alimenti; virium dejectio multa, alvus sollicita, & fluens. Febri, ut par erat, feliciter depulsa, sequens valetudo, ut in corpore inanito, multam intulit famem. Hanc parco nutrimento, quod vires paulatim erigeret, non enervem adhuc opprimeret concoquendi facultatem, temperandam ægro persuasi. Interim cum alvi laxitas totis febris temporibus, quæ duodecimo desit, ischiadicum dolorem non extinxisset; qui dolor sæviente febre valde intensus e-

vase.

vaferat ; qua tradam (LI) methodo ischiadis curatio-
 nem sum ingressus . Erat res in vado , jamque do-
 lor insigniter imminutus brevi secuturam curatio-
 nem integram persuadebat , cum , famis impatiens ,
 multa æger , nulloque ordine , electioneve servata ,
 cæpit devorare . Corripitur iterum ingenti alvi fluo-
 re , qui tres intra dies corpus admodum enerve ad
 interneccionem confecit . Eo extincto , visa est oc-
 casio longe digna , quæ nostram posset de hydrope
 ischiaci nervi in postica ischiade nervosa sententiam
 declarare . Neque enim desperabamus ; ut ut æger
 diebus vitæ extremis vix ad imam tibiam tantulum
 ischiadici doloris sensisset ; si vere ischiadicus nervus
 hydrope laborasset , aliquid in eo nervo inventum
 iri , quod si non præsentem ostendere , prægressam saltem
 morbi causam posset arguere . Cadaver in Thea-
 trum perlatum est : nos dissectionem instituimus .
 In illo tamen quædam extrinsecus obversata spem no-
 stram infregere . Etenim clunes corruptæ vermina-
 verant , & pes uterque ad mediam usque tibiam
 aqua intercute laborabat : quæ vitia , dum æger vi-
 veret , nemini attenta , forte postremis vitæ diebus
 irrepsisse dicebantur . Vt cumque tamen inira disse-
 ctio . Visisque primum vitiis in abdomine mani-
 festis , quæ fluoris alvi causas quadantenus decla-
 rant ; quorum historiæ aliàs erit fortasse locus ;
 ad ischiadicum dextrum nervum nos convertimus .
 Quo detecto , sic visum . Erat nervus , adhuc vagi-
 nis indutus , a coxa ad tibiam solito coloratior ;
 non jam vaforum vaginas percurrentium magnitu-
 dine , aut plenitate , sed intinctu quodam novo
 ambientium membranarum ; omnes etenim flave-
 bant . Itaque vaginis nervi extimis incisus , deter-
 soque vapore ; quo certe non præter naturalem mo-
 dum imbuebantur ; vidimus vaginas crassiores con-

sueto, colorem illum non appictum, sed imbutum possidere, quo ne ipse quidem nervus, etsi certe pallidior, erat immunis. A fibulæ autem capite ad pedem imum albidior erat nervus, pleniorque vapore: cujus, a medio tibiæ inferius, copia tanta supererat, ut insigniter vaginæ a nervo incluso distarent, quo locum facerent vaporibus. En actutum mihi nata suspicio gravis, essetne in ea infima nervi sede visus hydrops residuum hydropis ischiadis prægressæ; an progenies illius, qui carnes proximas insideret. Erat autem ultra sedes, ad quas cutis œdema pertineret, nervi hydrops extentus: quod facere posset ad referendum hydropem ischiadis prægressæ. Et novus ille vaginalium color trunci ischiadici nervi a coxa ad crus indicium dare posse videbatur lymphaticæ proluviei, quæ illas olim sedes occupasset (xxxiii, xxxi). Quia tamen in eo cadavere, de quo nunc disputamus, & propter fervorem tempestatibus, & propter aperti in antecessum abdominis, cluniumque fœtorem, & propter efficacem metum contagionis, qui illa tempestate omnibus erat merito summus, sinistrum ischiadicum nervum omnino neglecti, qui potuisset evincere, an color ille trunci nervosi dextri vere novus, an forte proprius, & ad naturam eo in homine esset, nihil omnino sum ausus ex hac dissectione decernere.

XXXVI. QVEM autem hydropem ischiadici nervi mihi similem vero fecit stimuli fetis, & naturæ, atque simul ischiadis pervicaciæ contemplatio, quamquam secta cadavera non aperte declararunt, plurimæ tamen ischiadicorum curationes ad hanc opinionem feliciter institutæ apertissimum evicerunt. In quas etiam levissima, atque fugax animi adversio vel hominem negligentissimum, nedum merito suspicacem, docere hydropem illum potuisset. In cu-
jus

jus rei demonstrationem non antea deveniam, quam non leve dubium exemero & oriri facile, & solvi necessarium. Id est hujusmodi. Cum ischiadicus nervus ischiade prehensus hydrope laborat, estne tanta hydropis extensio quanta doloris, ut adeo hydrops totum occupet nervi tractum, qui a coxa indolet ad pedem; an potius hydrops summum unice teneat nervi truncum, quem primo solet dolor invadere, reliquus autem usque ad pedem nervus dolori trunci consentiens indoleat? In qua re non parvis rationibus ad illam accedo opinionem, quæ in vera, & confirmata postica ischiade nervosa (III) doloris comitem hydropa constituit. Nam si in vera ischiade nervus ultra coxam consensu doleret, quomodo subinde ad poplitem usque (III), & non semper ad crus totum dolor extenditur? Ecceur potius cruralis anterior nervi ischiadici pars dolenti debet trunco toties consentire (XXIX), non etiam semper unâ posterior, quæ pertinet ad suram? Nonne, quod iis nervi partibus dolor firmiter insidet, quæ causam in se continent dolendi? Ad hæc, quavis in sede nervum ischiadicum extrinsecus imprimas, dolor antea silens in vera ischiade sæpissime revocatur: quod mihi est documento, in quavis affecti nervi sede causam doloris contineri, quæ urgeri possit extrinsecus, & impelli. Doloris autem causa comitatur hydropi. Ischiadicus ergo nervus ischiadem patiens sive in coxa dolor incæpit, & ad pedem desit, sive a pede natus ascendit ad coxam, quantum quantus pertinaciter indolet, hydropicus est. Hæc tamen intelligo de dolore nervi illo, qui & fixus est, & pertinax, veramque nervosam ischiadem (I) efficit; sunt enim vagæ quædam ischiadici nervi punctiones; *fulgura doloris* vulgus appellat; quæ a trunci dolore in ramos propagato solent ori-

ri. Hæ tamen volaticæ sũnt , pertinacemque morbum ; in quo veræ ischiadis nervosæ positus est character ; non constituunt : *spasmos ischiadicos* appellarem.

XXXVII. SIC itaque constituo ; ea ut contraham in brevi , quæ per tot capita fufius edifferui ; decubitum uberis , irritantisve materiæ factum in vaginas ischiadici nervi ischiadem nervosam posticam efficere . Quæ si ab valde acris materiæ stimulo fit , cum vaginalum inflammatione potest oriri : quemadmodum fortẽ oritur quæ acrior est ischias , & constantior . Hoc primum morbi stadium est : quod excipit hydrops , qui confirmat ischiadem . Hydrops vero , si diutine obtineat , nervum opprimit adeo , ut nequeat ulterius musculis inservire , unde ob nervi defectum , & musculorum diu feriantium hebetudinem , cruris accedet semiparalyfis . Qui sæpe nervosæ ischiadis posticæ transitus est novissimus . Habet itaque morbus velut tempora tria , quibus medicam opem poscere possit : habet principia sæpe conjuncta inflammationi : habitum hydropicum in decursu : transitum postremo in semiparalyfim . Contra hæc suis copiis debet medicus , suisque artibus insurgere .

XXXVIII. IN his singulis ergo stadiis nervosæ ischiadis posticæ , quæ longo nobis usu profuisse sunt visa , nunc diligenter enarrabimus . Et quidem in initiis , quando sævior est , & continentior ischias , mire semper profuit sanguinis missio , quæ levavit semper morbum , quandoque etiam extinxit : maxime quibus consueti fluxus hemorrhoidum , uterive suppressi fecerant ischiadem . Cujus rei utilitatem facile explicabit quisquis attendat , missione sanguinis copiam humorum , unaque vitæ vires , caloremque animantium imminui , quæ vel faciunt ischiadem , vel reddunt acerbiozem (xxxii) . Locus

atta-

attamen definiendus est unde sanguis mitti debeat : neque etenim hoc in stadio locus idem semper æque profuit . Igitur si suppressæ hemorrhoides nocuere , hirudinibus ani coronæ applicitis , quæ sanguinem inde exsuperantem educant , morbus levatur : minus utilem aliâs vidi sanguinis missionem . Vidi semel taliter ischiadico natis repentino vagis in abdomine doloribus , spontaneo naturæ molimine , post diem unum , & alterum apertas hemorrhoides : quarum fluxu tres per dies procedente , ischiadicus dolor integre evanuit . Magna etenim intercedit inter sedes hemorrhoidarias , & crura consentio : & vidi sæpe hemorrhoidum , uterive , imminente fluxu , ischiadicos nervos indoluiffe ; exacto fluxu , evanuisse dolores . At quibus excretio sanguinis uterina deficiens fecit ischiadem , optabilis est evocatio sanguinis ab utero : quam nuper in mulierè pene quadragenaria quatuor cucurbitulis ficcis repetito applicitis femini utrique , & proximæ sedi femoris anteriori , felicissime evocavi . Hoc autem præstiti imminente jam consueto evacuationis tempore . Si minus hæc succedant , a pedibus utiliter sanguis educitur . Etenim constanti experientia probatum mihi video , nihil uteri fluxum efficacius elicere missione sanguinis ex pede . Quæ res potest in eo rationem habere , quod dum sanguinis accursus ad infera promovet , vim ejus ad uterum alliciat majorem . Itaque vidi suppressum sæpe uteri fluorem hoc auxilio provocatum , imminente acceleratum , lentum etiam incitatum . Nihil autem efficacius utero vires addit , ac veluti calcaria sive ad menstrua velis , sive ad lochia revocare : nihilque est illâ præstantius sive partum difficilem expedire coneris , sive expeditum accelerare .

XXXIX. POSSET autem quæstio esse , num potius ex affecto , an ex libero pede proficit in ischiade

sanguinem mittere : quamquam mihi certe olim utrinde noxia illa sanguinis missio videbatur , metu ne in sedes illas sanguis vocatus , quæ morbum continerent , majori esset detrimento . Quod olim fere senserat CÆLIUS etiam AVRELIANUS , qui postquam indicavit plurimos ex talo , atque ancala ejusdem partis , quæ fuerit ischiadica passione possessa venam dividentes sanguinem detraxisse ; apte regeffit ita partes cruris impletas magis gravari , cum repente vacuata loca in semet materiæ fluxum invitarent (n) . Cum autem Claris viris a pede affecti lateris mire laudatam legerem sanguinis missionem , ut quæ sæpe dolorem pene instanter extinxisset , cum vellem incredulus experiri , inveni rem veram . Vidi etenim , poplitis venâ incisâ , bis extinctam omnino , sæpe mire levatam hanc ischiadem . Vidi frequentius , & facilius , ischiadicæ venæ ramo ante , vel post malleolum exteriorem aperto , quem ZECHIVS (o) in hoc morbo incidendum commendaverat , sensim ischiadem evanuisse . Cujus rei , contra ac crederem expertæ , plurima jam , per quatuor pene annos , & vulgaria mihi sunt exempla . Placet nuperrimum afferre . Vir erat quadragenarius , qui pondus ingens elevaturus , corripitur dolore in sinistra sede ossis sacri . Dolor in dies secundum ischiadicum nervum paullatim descendens nervosam perfecit ischiadem posticam . Crus æger extendere non poterat , & ab hora diei vicesima secunda multam ad noctem miserrime torquebatur . Venit ad nos fere post mensem : sanguinem jubemus emitti ab illo ischiadicæ ramo , qui ante malleolum exteriorem affecti lateris excurrerat , ad uncias pene duodecim : qua

fan-

(n) Morborum Chronicorum
Lib. V. cap. 1. p. m. 556.

(o) Consult. Med. XLIII.
p. m. 467. Ed. Francof.

sanguinis missione peracta, sensim dolor intra binos dies evanuit; vix parvulo ejus, sed innoxio sensu ad os sacrum relicto. An ergo ex ipsa prodest sede affecta sanguinem mittere, quod, ex ipsis venis lateris affecti sanguine educto, vacuatæ venæ illæ liberaliter surgunt, collectumque in vaginis nervi ischiadici vaporem efficaciter attrahunt? Sic quidem non semel vidi, quemadmodum in ischiade, in ipsa etiam podagra, illa tamen albescente, ac veluti phlegmatica (nemo id etenim perferre voluit rubente prehensus) incisâ venâ aliqua super ipsam, quod mirum, partem tumidam, dolentemque excurrente, ac sanguine inde educto, mitigatum pariter acrem dolorem, paucosque intra dies morbum lentum alias, & pervicacem leniter evanuisse.

XL. SI sanguinis igitur missione, etiam, si tentare libuerit, iterata; sæpe etenim sic perfecit, quam semel instituta inchoaverat curationem; morbus omnino non evanuit, duo sunt auxilia efficaciter usurpanda: alvi valens eductio, & partis affectæ frictions. Quæ duo suis legibus administranda sunt. Etenim incitanda est alvus duos ob fines, & ne inde quid noxii venæ attrahant, quod ulterius in sanguinem relatum ischiadis materiam possit augere, & ut, vacuatis per intestina humoribus, debiliores fiant vitæ vires, & sanguinis accursus ad ischiadis sedem infirmior. Siquidem habeo compertum inter alvum, & crura relationem magnam intercedere: ut alvo adstricta gravescere crura videam, & torpida fieri; solutâ, levare statim, expeditaque esse. Rheumaticum vidi, cujus alvum diu clausam crurum torpor, & gravitas sociabatur: alvo, paucis assumpto oleo, egregie soluta, libertas illico rediit gradiendi. Egregie itaque HIPPOCRATES,

ut est apud CÆLIVM AVRELIANVM (p),
utilem ischiadicis dysenteriam affirmavit. In ischia-
 dicis ergo si forte ructus olidi , & graves habentur ,
 aut ipochondriorum , maxime dextri , molesta , &
 murmurans est contrectatio , pravorum humorum ,
 qui primas , ut ajunt , vias obsideant , præsentia
 indicatur : his utile est emeticum . Quod potest ,
 si morbus perseveret , iterari . Nuper hac ischiade
 laboranti data per tres continuos dies vini emetici
 semuncia , horis matutinis , magnam eduxit vim
 lenti , flavique humoris ; quo menstrua jam
 ischias est brevi profligata . Si locus emetico non
 est , quod sæpe accidit , καὶ κῆρω alvus concitanda
 est . Hoc duplici ratione fieri potest , clystere , aut
 purgamento . Clyster mihi semper utilior est ex-
 pertus . Et primo diluens injiciendus est horis ve-
 spertinis : si fieri etiam possit , antelucanis . Ex
 malvæ decocto , & melle , aut mannæ pauxillo uti-
 liter paratur . Talibus clysteribus , ut lumbaginem
 sæpe , sic dolores ischiadicos vidi semper mire le-
 vatos . Si non satis hi proficiant , paullo acriores cly-
 steres usurpandi sunt : isti attamen caute ; nimis ete-
 nim acres vidi nocentissimos (XLV). Ex vetusta mu-
 ria olivarum , quæ sit malvæ , aut hyperici decocto
 satis temperata uti consuevi . Lenes illi clysteres
 vespere utilius usurpantur : nam feces vacuando ,
 attrahentem vim intestinorum , somni tempori ma-
 ximam , defectu aliquo pravarum materierum , red-
 dunt ischiadico quadantenus innoxiam . Intestina
 item fovent , & nescio quam sensibilem ægris refri-
 gerationem administrant , qua imminens illis ho-
 ris ischiadis acerbitas , aut inchoata , leniri solet .
 Clysteris injectionem , si fieri possit , antecedere jubeo
 acerbationis tempus horæ spatio : aliàs autem sub ipsa
 acces-

(p) Loco proxime citato p. m. 549.

accessione institutam iteratamque utiliter vidi . At clysteres acres , qui stimulum inferendo , convocandoque ad intestina humores , profunt , quoniam semper vidi pulsum reddere frequentiore , ægrique calorem facere , jactationemque majorem , matutinis in horis soleo imperare . Credidi etenim vespere injectos ischiadem nocturnam potuisse exacerbare . Purgantibus non utor : raro etenim proficua ; frequenter etiam vidi incremento doloris inservivisse .

XLI. SÆPE attamen hæc auxilia minuunt morbum , non omnino delent : idque maxime fit cum cœpit ischias veterascere . Tum ergo , quia fortassis oscula venarum absorbentium , in vaginas aperta ischiadici nervi acre condentibus , obstrui cœpere (xxxiv) , excitanda eorum vis , & quodammodo juvanda est . Quod perficiunt egregie frictions : in quarum usu , experientia edocuit , utile monitum proponam . Cum enim , ut ischiadi hoc tempore proffit , id debeat frictio efficere , ut iners humor vaginis implexus ischiadici nervi , in illa oscula venarum , quæ forte nondum penitus sint occlusa , pressurâ juvatus , insinuetur ; sedemque vaginalium , quam adhuc pigra statione tenuerat , sensim relinquat ; id omnino præstandum est , ut propellat frictio veteres humores , non alliciat novos . Quamobrem ita frictio est adhibenda ut præter lenem pressuram nihil stimuli inferat . Quod est certe difficillimum . Sed tamen id fere obtineo , quoties nuda ministri manu , non pannis obvolutâ , nec alio armatâ stimulo , secundum doloris tractum jubeo sedem affectam leniter mulciri . Et ne manus , & carnes confricatæ incalescant , inque sedem laborantem sanguinem multum attrahant , ubertim oleo perfundi sedem confricandam jubeo . Mane singulo per horæ quadrans-

drantem , sed vicibus intermissis , frictio instituen-
 da : qua sæpe vidi hos dolores ischiadicos sensim
 integre vanuisse . Oleo utor olivarum , aut sebo li-
 quato , quando sanæ mentis ægrotans , quod sanita-
 tem afferat , id unice præstans , magnumque reme-
 dium putet : sed spem salutis remediorum specie
 merientibus , aut butyrum ex *cacao* , aut vulpinum
 oleum recens paratum , aut viperinum , aut , quod
 se maxime raritate commendat , humanam pingui-
 tudinem commendo . Dum lubricam etenim fri-
 ctionem mihi præstent ægroti , hoc illudve seligant
 oleum perinde est . Oleum autem interfusum , quo
 copia est majori , hõc minus aptam frictionem efficit
 carnibus inflammandis . Frigidum etiam oleum sem-
 per adhibeo ; nam calefactum dolorem efficit acriorem .
 Quod adeo multis habeo confirmatum observationibus ,
 ut Veteres plane mirer tot fomenta , tot unguina ca-
 lida potuisse ischiadicis proficua prædicare : in his A V-
 RELIANVM (q) . Equitis autem casus ante hos
 quatuor pene annos adhuc memoriæ succurrit . Po-
 dagram subinde expertus corripitur dolore coxario ad
 pedem eunte . Consulitur , ursinam axungiam aliquan-
 tulum calidam inungeret , tum laterem incoctum quam-
 calentissimum inunctæ sedi apponeret . Factum : at
 auctus est insigniter actutum dolor , qui tamen spe sa-
 lutis primo toleratur . Sed molestiæ insigniter in-
 crescunt , ejulatusque extorquent plane miserrimos . Ad
 hæc crampus supervenit violentissimus . Tunc eje-
 cto latere , sedes inuncta sollicite perpurgatur . Du-
 rat nihilominus convulsio , paullo tamen in dies mi-
 tior , fere hebdomadam . Dieta , requiete , multo
 epoto per diem dilutissimo sero lactis , rediit dolor
 tolerabilis , crurisque satis commoda agitatio . Hæc,
 hisque

(q) Loco jamjam citato p. m. 550.

hisque similia me docuerunt exempla quam noxius in hoc morbo, ut cæterarum calidarum rerum (xxxii), inunctionum etiam calentium, atque fomentorum esset usus. Itaque inunctio frigidi sit olei: ad lubricitatem enim instituitur, quæ calore non indiget. Sic frictions proficuæ videbuntur. Quarum virtuti aliquid fere simile mihi videntur tria illa auxilia præstare, quorum ad ischiadem apud veteres, recentisque medicos, celebris est memoria. Vecturam intelligo, decantationem, electrificationem. Et enim CÆLIVS AVRELIANVS convenire ischiadicis motum voluit, sed primum fertorio lecto, dehinc cathedra, vel sella (r): & THEMISONI necessarium visum est ischiadicos equitare (s). Recte quidem utrique gestatio potius, quam deambulatio commendata. Hæc enim sanguinem advocat in sedem affectam; & vidi in muliere, post duorum dierum celerem insuetam deambulationem, ortam hanc ischiadem; gestatio vero leni concussu, atque tremore, molliter pellit residentes humores in ischiadico nervo, & in meatus insinuat absorbentium venarum. Affert scilicet frictionis commoda, vitata pressione. Hinc leni ischiadi proficuum vidi vecturam in rheda: quæ fortiori ramen parum profuit. Decantationis autem vetustior est fama, ut cujus utilitatis ad ischiadem auctorem faciant (t) PYTHAGORAM: quamquam id rectius fortasse alii HISMENIÆ referant Thebano, de quo BOETHIVS in musicis retulit, pluribus, quos ischiadicus morbus vexabat, modulis cunctas fere abstersisse molestias (u). Quem HISMENIAM puto PHILISTIONEM indicasse cum fistulatore memoravit
loca

(r) Loco citato p. m. 552.

(s) Apud CÆLIVM AVRELIANVM loco citato p. m. 556.

(t) CÆLIVS AVRELIA-

NVS loco citato pag. 555.

(u) CRINITVS de honesta disciplina lib. xii. cap. xii. pag. 342. ed. GRYPHIJ 1561.

loca in ischiade dolentia utiliter decantasse (x). Quod auxilium quamquam SORANVS *vane mentis ja-
stantiam* judicavit, non tamen ut vanum audacter anti-
quarem; videmus etenim in sonitu artificiose modu-
lato crurum præcipue carnes exsultare, & tanquam
saltum inchoare palpitando, ut recte est olim a PHI-
LISTIONE animadversum. Eaque lenis palpita-
tio sonitu excitata, similis esse potest palpitationi,
quam in carnibus excitat vectura, & æque proficua.
Neque alia fortassis ratione potuit prodesse electrifa-
tio; qua novem mensium ischiadem hanc nervosam
percuratam memorat Cl. VERATTVS (y); nisi
palpitationem excitando musculorum ischiadicum ner-
vum complectentium, qua interceptus humor expel-
leretur.

XLII. DVM hæc autem ministrantur auxilia
solent casus esse non rari, in quibus vehementia
doloris, cujus causæ non possint cito destrui, sit
interim enervanda. Sæpe etenim noctis quies, ma-
chinæ necessaria, ob magnam doloris acerbiteratem au-
fertur. Vnicum ad hunc finem, atque præstans au-
xilium est in opio: cujus granulum sub vesperam
deglutitum ischiadicos sævissimos dolores vidimus
insigniter compescuisse. Cujus rei fidem etiam præsti-
tit inter alios, instituto in semetipso experimento,
ABRAHAMVS KAAVIVS BOERHAAVE (z).
Quando autem ischiadicus affueverit opio, ejus ut vim
amplius non perferat, non tam augenda dosis ejus
est; quo ischiadicum torporem ingravescere vidi;
quam potius solvendum est opii pauxillum in la-
ctis aqua diluti selibra, & postquam elota fuerint
communibus clysteribus intestina, per clysterem in-
jicien-

(x) Apud AVRELIANVM
loco proxime citato.

(y) Osservazioni Fifico-Mediche
intorno alla Elettricità in

Bologna 1748. pag. 99.

(z) Impetum faciens dictum
HIPPOCRATI num.
440.

jiciendum. Hac itaque via injici posset crudi opii granulum, vel guttæ aliquot tincturæ anodynæ SYDENHAMII; potest & dimidiatum granulum laudani opiati, vel nepenthes QVERCETANI: quod variis edoctus experimentis affirmo. Habet autem opium per ani vias immissum constantiorem utilitatem, forte quia, inexpertâ bilis, aliorumque humorum intestinalium miscellâ, quorum commixtione sensim opii vires fortassis enervantur, purius sanguinem, & vigorosius intrat. Equidem vidi frequentes asthmaticos convulsivos insultus hac opii inductione redditos rariores: vidi sæpe ipsam colliquativam hæcticorum diarrhæam firmiter imminutam a parvula opii dosi per ani vias inducta, quam auxerat potius copia major deglutita. Quos præcëlentes effectus deberi vitato opii cum bile congressui, persuasum fere habeo. Etenim oleum tenue in opio est, cui soporifera facultas unice inest, quo detracto; uti quidem fit dum aquæ incoquitur, ad cujus superficiem oleum illud secedit, de quo *paucula grana vivo cani propinata mortem attulerunt repentinam* (a); quod restat ex opio id innoxium omnino est, quod est in primis expertum a STHALIO (b). Opii igitur oleum si cum bilis oleo, acidaque ejus parte (c), commisceatur, enervabitur sensim, ac fere tandem soporifera ejus vis evanescet. Notum est enim quid acida possint in plantarum destruenda soporifera facultate. Ab hac autem bilis efficacia in opii viribus enervandis, ratio mihi præcipua videtur repetenda, cur homines hęc minus sentiant opii vim

(a) NEVMANNVS Chemiæ pag. 969. BVCHNERVS de opii effectibus.

(b) Apud JO. CHRIST. JACOBI de viribus hypnoti-

cis a miner. regno &c. §. II.

(c) Confer VALLISNERII Epistol. ad L. TESTI. Op. vol. 3. p. m. 162. & sequ. Edit. Venet. MDCCXXXIII.

vim , quo diutius ejus usui assueverint : quod multis in arte habemus confirmatum exemplis . Opii namque virtute , cum vitæ vires elanguescant , secretiones humorum , quotquot a sanguine arterioso in hominis machina fiunt , minuuntur ; una superstite , non tam integra , quam forte potius aucta , bilis secretionem (XLIII) . Hæc etenim a sanguine fit venoso , cujus quo tardior est motus , hoc major bilis copia separatur . Bilis ergo in intestinis hęc magis redundat , quo diutius opium sumitur . Adeoque materia destruens opii vires eo major adest , quo usus opii fuerit longior . Nonne ergo quod opium bilis copiam augeat , dum in alvi fluore a bile producto exhibentur opiata , quantum sub primo adventu fluorem imminuunt , tantum ubi opii vires evanuerint , vehementius alvi fluxus recrudescit , & redit uberius ?

XLIII. HANC opii facultatem augendæ præter modum copię bilis , mihi in animum confirmarunt animalium opio necatorum sectiones : in quibus semper vidi uberrimam bilis copiam intestina replevisse . Quod utut jam alibi intentus adnotaverit etiam KAAVIVS , qui in duodeno canis opio sopiti *multum bilis* invenit , dum simul bile *turgerent & vesica fellis , & ductus cholidocus (d)* , singulari placet etiam in avium genere experimento confirmare : quod alium in finem , ante hos primo exactum quinque annos , nuper eodem exitu instituimus . Septembri mense pinguissimæ cothurnici bolum ingessimus opii crudi , pondus æquantem granorum duodecim . Ut in bolum compingerem , aquam addidi , quam dimisit ex parte flavo tinctam . Ingesto opii bolo , bene primum se habere cothurnix ,
& par

(d) Impetum faciens dictum HIPPOCRATI num. 434.

& par fociis alacritate videbatur. Sed mox sensim remissa ad cavæ angulum se redegit: adeo hebes, ut cum antea conspecto homine exiliret, fugamque pernicem capefferet, sic ut capite pluries cavæ parietibus impacto vertice fauciaretur, opiô acceptô, torperet penitus immota. Itaque, clausis palpebris, recubans in ventrem, a prima noctis hora, in qua bolum ingessimus, ad quartam usque, qua cubitum ivimus, permansit. Mane cum surgerem, hora undecima, mortuam suspicabar: vivam attamen adhuc inveni, sed hebetem adeo, ut excussa staret immobilis, vix paululum referatis, mox clausis iterum, palpebris: quæ cum diducerentur, pupillam inspexi angustiore[m] ea, quam aliæ simul positæ cothurnices ostenderent. Hoc in statu ad vicesimam usque horam avis perstitit, in qua tandem mortua est. Id autem discriminis inter hanc extitit, aliamque cothurnicem, in qua primum hoc tentavimus experimentum, quod prior illa intra sex fere horas vivere desiit magnis artuum distentionibus agitata; hæc placidior mortua est. In illa tamen opio usus sum caute servato, in hac nonnihil, ut videbatur, effæto. Olentissimum autem stercus hæc moriens ejecit. Cujus abdomine dissecto, etsi recens esset mortua, carnes gravissime olebant: & pinguitudo omnis circum aggesta, quæ flavebat insigniter, grave ac nauseosum redolebat. Tenuibus intestinis magna inerat copia bilis flavæ, bullulis æreis quamplurimis intritæ. Crassa item eo humore turgentia, pauxillum adhuc fœcis continebant ad anum. Ventriculô dissectô, adhuc integrum in eo opii bolum offendi: cujus ne particula quidem minima, quod ego perspicerem, descenderat in intestinum. Pauxilla tantum boli pars erat adhuc in ingluvie, humori commixta acris odoris, loturæque carnis concolori. Erat autem ventriculus circa bolum

lum maxime adstrictus : cujus callosa interior , villosaque tunica a reliquis ventriculi carnibus , quasi caustico tacta , secesserat sic , ut leniter mulcita integre decideret . Fluidus erat omnino sanguis , grumorumque expers , quem a dissectis eduximus cordis caveis , vasisque vicinis : in quo , adhucdum vasis inhærente , plusculæ videbantur olei guttulæ supernare . His perspectis & cum primum instituimus , & cum altera vice repetivimus experimentum , singulare subjecimus tentamen , cujus extitere effectus attentione dignissimi . Nam bolum opii a ventriculo extractum , & ingluvie defunctæ cothurnicis , iterum ponderatum , pristinum granorum duodecim servare pondus compertum est . Deinde hunc ipsum opii bolum , alteri cothurnici petulantissimæ ingessimus . Quæ tamen cothurnix quamquam primo tempore paululum temulenta videretur , mox tamen resipuit , pristinamque constanter alacritatem ostendit . Vixit inde alacris omnino , & nihil patiens , apud nos donec voluimus , mensem , & ultra . Mihi nunc in animo non est , ad alia properanti , quæ ad susceptum spectant de ischiade sermonem , ea , quæ possent , omnia ex his deducere experimentis : devia namque cogor declinare . Satis attamen mihi facient dummodo evincant , opii usu bilis uberem copiam , consuetoque majorem intestina ingredi .

XLIV. COMPESCUNT igitur opiata nimis acerbum ischiadicum dolorem : usumque obtinent præcipuum in ea ischiade , quæ venereis orta causis , communibus remediis parum obsequens est . Hæc eadem omnium maxime & constantius ferox est , & noctu intentior . Neque mihi frequentes ejus casus pertractanti multum profuisse visa sunt pleraque auxilia hæctenus recensita . Nam vidi sanguinis missionem vix levasse dolorem , nec quidquam præstitisse , ne
morbus

morbus augetur . Eadem purgantium fortuna fuit . Frictionum etiam vel levissimarum usum vidi pernoxium ; harum namque processu claudicatio crevit semper , crurisque dimotio evasit dolorosior . Opiata unice compefcendo dolori contulere . Præstans autem semper in hydrargyro fuit curationis fundamentum . Quando igitur constitit venereum virus ischiadicum nervum labefacere ; constitit autem semper , quoties corpus infectum illa lue , dolorem ischiadicum pateretur , qui nullis cesserit efficacibus remediis , ad hydrargyri usum prudentem veniendum fuit . Mihi pluries cessit egregie mercurius dulcis septies sublimatus : cujus quotidie vespertinis horis grana circiter decem , æquis ceruffæ stibii partibus additis , melleque commixtis , ægrotantibus exhibui ; librâ post horæ quadrantem superpotâ decoctionis saturæ ligni guajaci . Intra unam alteramve septimanam , uti simplices alios venereos dolores , insignesque illos nervis insidentes , quos nominant *osteocopos* , & perperam vulgo potius ad ossa tribuuntur ; sic nervosam hanc ischiadem vidi sæpe profligatam . Idque modo perfectum est , sudoribus uberrime elicitis , modo & alvo simul eliquata , quandoque vero urinis redditis crassioribus , nec raro vix ulla , quam perspicerem , sensibili humorum perturbata excretionem . Hæc si forte non proficiant ; & sæpe in venerea ischiade confirmata irrita vidi ; videtur ad ipsam veniendum esse hydrargyrosim : quam tamen multoties frustra expertam non ausim efficacem omnino prædicare . Itaque in hac etiam , ut in alia quavis ischiade pertinaci , ad alia remedia transeundum est tutiora quidem , & fructuosiora .

XLV. E T E N I M quando accidit , ut omnibus auxiliis hætenus recensitis ischias renuat , vel ut forte neglecta veteraverit , jam in eo stadio pertran-

E

sivit,

sivit, in quo causam habet completum hydropa vaginalum ischiadici nervi (xxxiii). In cujus stadii curatione visa est adhuc inter ausus ingentes, magnosque conatus fere inutiliter fatigata medicina. Morbus etenim tristis, atque diuturnus duobus est audacibus auxiliis a medicis oppugnatus, acerrimis clysteribus, & causticis: quæ ambo novis cruciatibus vexavere ægros tristi satis morbo divexatos, & irritam sæpe attulerunt medicinam ipso morbo acerbiorum. Visi sunt enim ad evocandum ad intestina collectum in coxa humorem, opportuni clysteres quamacerrimi; ut adeo portentosas clysterum varietates medici certatim excogitaverint: quas omnes partim ut inutiles, partim etiam ut noxias sciens præteream. Sunt nostris agyrtis, atque agricolis duæ maxime clysterum præparationes celebratæ. Etenim alii in sambuci decoctum tythymali lac uberrime effundunt, idque toties per anum continenter injiciunt, donec dejectiones prodeant sanguinatæ; alii ex saturo bryoniæ decocto magna copia parato, uno mane, aut & altero tot consequenter clysteres injectant, donec inter summos cruciatus fundant vivum sanguinem intestina. Fatebor ingenuus me quoque nonnullas ejusmodi perfectas observasse curationes; plurimas etiam accepisse ab hominibus fide dignis. In quibus attamen affui sæpe cohorrui, & ægrotantium miseram dolui vicem, quos viderim sub ista clysterum carnificina fere exanimis: magis etiam illos, qui, his novis cruciatibus toleratis, morbum nihilominus integrum retulerunt. Adhuc autem videre videor mulieris exemplum. Erat annorum undequingenta, plurium filiorum mater, correpta mense Julio postica ischiade nervosa dextri lateris. Per bimensem sanguinis missione ex pedibus, & ano, ter diversis temporibus largiter

giter instituta , purgantibus validissimis repetito u-
 turpatis , emplastro ex resina pini , mastice , & o-
 libano post majorem femoris trochanterem , qua
 princeps doloris sedes erat , a medicis inutiliter est
 vexata . Postremum agyræ consilio ad clysterem
 singularem ventum est ex generoso vino paratum ,
 pauculo oleo olivarum , & uncia dimidia hieræ
 picræ GALENI . Primo clystere injecto , pre-
 henditur mulier variis , violentisque convulsioni-
 bus , & statim præfocatur : quo in statu per duas
 permanfit pene horas , pulsu sic depresso , vix ut
 dignosceretur : nec antea resipuit , quam repetitis
 ex lacte clysteribus intestinum elotum esset , & fre-
 quentibus abdomen mollissimis ex malva catapla-
 smatibus esset fotum . Eam vero abdominis cruciatus
 non ante multos dies , quos usu repetito clysterum
 ex lacte paratorum exegit , reliquere . Ischias au-
 tem stetit eadem , curataque demum , ut brevi di-
 cam (LI).

XLVI. NEC fuit causticorum , quæ Medici vi-
 dentur post fallacem sæpe expertam clysterum ope-
 ram arcessivisse (e) , conditio diversa . Videbantur
 enim caustica ad materiam ischiadis extrahendam , ut
 reapse erant , opportunissima (XLVIII) : duarum tamen
 ignoratione rerum , speciei scilicet ischiadis , in qua
 unice valere possent , & loci in primis , in quo de-
 berent applicari , raro , & casu potius , quam consi-
 lio utilia sunt experta . Neque enim omni i-
 schiadi opes potest afferri per caustica ; nam quæ
 arthritica est , causticorum fere omnium solet operam
 eludere . Vidi per sex pene menses dolorem alte
 infixum paullo posterius femoris cum coxa connexum ,
 E 2 quem

(e) Confer HIPPOCRATEM
 de affectionibus cap. XXX.

pag. m. 179. , & CÆLIUM
 AVRELIANVM l.c.p.m. 553.

quem neque ter repetita vesicantis actio, neque bis adhibita ustio percuraverat: erupit postremo abscessus alte intimo subjectus gluteo musculo, quem sectio profunda manifestavit. In ischiade attamen nervosa, quæ causticorum opera mirifice percuratur (LI), nisi locis aptentur opportunis, inutilia quoque caustica sunt (LII). Quam in rem presbyteri annorum trium & triginta singularem historiam enarrabo. Erat cholericæ temperiæ, ullis non parcens quavis tempestate laboribus, quo venatum iret. Cumque Januario mense per nivem altissimam confragosa quædam loca venatus causa peragraret, dolore prenditur immani dextri coxendicis ad pedem usque protendente: sic ut domum vix redire, seque lecto committere potuerit. Nihil domi sive fomentorum, sive unguinum, in quæ solet mulierum industria esse præceps, primis diebus, antequam Medicus arcesseretur, parvum ei est. In cassum omnia, sæviente in dies cruciatu. Medicus arcessitus ischiadicam venam aperiri jubet, ac sedi dolenti humanam pinguitudinem affricari. Non minus irrita hæc: ut adeo sanguis denuo, terriorque mitti, & δραστηώτατου illud decoctum ex bryonia per clysteres injici debuerit. Quibus, non levi sanguinis copia dejecta, non tam conquiescere decimosextimo ferme die morbus est visus, quam potius nova forma se ostendere. Nam, qui nullo jam temporum discrimine diu solebat, noctuque maxime vexare, acutiæ veluti, diurnoque officio defunctus, nocte cœpit acriter insævire. Sic ut sanissimus æger traduceret dies; vigiles autem noctes inter lacrymas, & ejulatus: ut, non antequam dilucesceret, fessa jam lumina somno dare posset. Tum vero nihil a Medicis intentatum relictum est, quo opem afferrent ægrotanti. Nam, ut omnia contraham in brevi, intra biennium,

nium bis ægro dolentior sedes , post majorem femoris trochanterem , ignito ferro profunde inusta : bis plena tolerata hydrargyrosis : ex bryoniæ decocto pluries clysteres usurpati usque ad sanguinis dejectionem . Quibus omnibus vix illud tandem potuit obtineri , ut primam sæpe noctem dolor placidam relinqueret . Hoc cum esset in statu Neapolim advenit . Hæc vero , pertinacia morbi , ac magnitudine perspecta , quam valentissima vix fregerint medicamina , cutis dolentiori coxæ loco superposita fetaceo trajecta est , maximaque mercurii dulcis stibio adnexi , per tres pene menses , copia data , sic ut saliva ubertim efflueret : morbo tamen , uti jam antea , viribus integro . Æger tandem curationis magis , quam morbi pertæsus Neapoli excessit . Hinc manifestum est unctionem illam , quam alias (LIV) ostendam hanc ipsam ischiadem , si opportuno instituaturo loco , posse feliciter percurare , profunde adhibitam loco non suo inutiliter cessasse . Quod idem variis exemplis , quæ sciens præteream , vidi comprobatum . Causticorum reliquorum fortuna eadem est (L , LII) . Hinc videas Chirurgos expertissimos , unctionem illam , quam DIOSCORIDIS auctoritate motus *Arabicam* vocabat SEVERINVS (f) , vulgo ad ischiadem institutam post majorem femoris trochanterem passim aut inutilem , aut raro proficuum prædicare .

XLVII. H O R V M autem remediorum ad posticam ischiadem nervosam confirmatam fallax , aut inconstans utilitas vulgarem peperit vocem , hac ischiade prehenso incurabili morbo fatigari . Cujus cum apud nos frequentissima occurrerent exempla , sic ipse mecum cogitare cœpi . Vapor imbutus acri materia

E 3 redun-

(f) Pyrotechniæ Chirurgicæ cap. 1.

redundans in vaginis ischiadici nervi eas distendit, & facit hydropicas (xxvii, xxxiii). Hic vero hydrops, si non sanguinis missione, non purgantibus, non clysteribus, non frictionibus cessit, venarum absorbentium ex vaginalium cavo jam clausisse debuit orificia: quæ, si patula essent, nequirent non exfugere (xxxiv), detrahereque a sede, in qua hiant, quidquid humoris occurrit: maxime dum inanitur evacuationibus machina, vel residens ipse humor frictionibus commovetur. Quæ superesse igitur difficili morbo curandi fructuosior ratio posset? Nonne illa, quam inire solemus, cum in pectoris hydrope, vel abdominis, vel cujusvis alterius corporis partis, ob eundem forte obfarcitum absorbentium venarum, alia remedia nullatenus profuere? Ea vero esset loci hydropici perforatio, qua, sine venarum ministerio, via posset patentiori collectus humor educi. Quis vero ferat nervum perforari? Sunt enim nervi carnibus sepulti, quas trajicias oportet, antea quam nervum assequaris: & ut carniū innoxia sit trajectio; quam potius censeam periculo plenam; quis perforans sic ducat instrumentum, ut quem petas nervum certe attingat? quis ut vaginas nervi perforet, nervi fibris intactis? quis liberum spondeat exitum lento humori ex angusto meatu, & undique oppresso?

XLVIII. HIS qui animum advertat, nisi si Anatomies lumine illustretur, facile etiam id pronuntiet, quod medici præstantissimi alias sunt professi, confirmatam nervosam ischiadem posticam nulla posse ratione curari. Nam quæ tanta dementia esset periculosiorem ipso morbo instituere curationem? Sed Anatomies adjumento nobis & visum aliter, & expertum est. Nam perforatio vaginalium ischiadici nervi, quæ superesset una efficax omnino confirmatæ ischiadis medicina, facili negotio perfici potest. Si-
quidem

quidem obstaculum, quod facere solent muscoli nervos protegentes, in ischiadico nervo, cujus vaginæ perforandæ sunt, multis in sedibus deest. Estque antea consulto demonstratum (xxix) ad fibulæ caput, ad imam tibiam, adque dorsum pedis, ipsam ischiadici nervi partem in postica laborantem ischiade nervosa, musculorum accubitu privari, ac tegumentis unice opertam esse. His igitur in sedibus, musculis intactis, cute unice penetrata, vaginæ ischiaci nervi perforari possent. Quod ut primum cogitavi, altera nec levis nata mecum est quæstio: qua scilicet ratione illis in sedibus subcutaneis ischiadici nervi tuto possent vaginæ perforari. Nam si punctim impetas, metus est, ne trajicias cum vaginis filamenta nervosa, & quam tentes dolore liberare, convulsione excitata, partem corporis perdas; si cæsim, metus idem fere est. Præterea lentus humor est, qui vaginas infert, ut si velis educere, non aperiendæ tantum sint vaginæ, sed ad sedem apertam vocandus ultro inclusus humor sit, atque omnino veluti attrahendus. Quæ sæpius meditata mihi in animum induxerunt vaginalium apertionem non feriente instrumento procurare, sed caustico potius vesicante. Cujus opera quotquot poteram proficuos in hoc opere effectus spe complecti, omnes consequi posse videbantur. Nam si erant aperiendæ vaginæ, inclusum ut dimitterent humorem, vesicans certe, ulcerata cute, aut aperire poterat, aut tamquam ex apertis inclusum humorem elicere. Etenim cutis ulcus vesicante factum, si subjectas attingeret vaginas, immediatum inclusi humoris exitum procuraret: si, vaginis intactis, in cute subsisteret, quoniam cutis cellulæ cum vaginalium cellulis communicant, si qua vis ad cutis cellulas traheret humorem, ea vaginas vacuaret. Quam attrahendi vim

ulcera possidere, quæ vesicantia efficiunt, mihi plurimis est probatum experimentis. Nullum enim vidi natum dolorem in locis cuti subjectis, a decubitu factum lentæ acrisque materiæ, quem vesicans impositum sedi dolenti, ulcere facto, penitus non curaverit: quorum exemplorum tanta mihi, tamque obvia copia est, ut, si aliqua recenseam, videar insolens. Ea vero demonstrant attractum humorem a subjectis locis per cutis ulcus emanasse.

XLIX. NEC mihi repetant hanc dolorum evanescentiam non probare vim illius ulceris attractricem; quasi forte ulceris sedi subjecta materies aut vesicantis stimulo commota solvi potuerit, & facilius in sanguinem resorberi; aut cute contracta, quod fit cum ulceratur, adeo apprimi, ut in sanguineas venas remearit. Sunt enim hæc omnia partim rationibus adversa, partim etiam experimentis. Siquidem cutis, ut ut ulcere contracta, lentam acremque subjectam materiam adeo nequit urgere, ut sola appensione ejus ingressum adjuvet in sanguiferas venas. Nam si quæ alterna pressio est, & frictioni similis, vix huic par officio potest esse: vel hanc ipsam pressionem alternam, palpitationi similem, quomodo potest ulcerata cutis exercere? Sed attendamus experimenta. Est morbi genus venerea natum lue insidens ossi, *gummi* vulgo vocant. Hoc fit ab acri venereo viru periostium insidente, cujus opera inflammatur hæc membrana, & convenientibus stimulo humoribus, intumescit: hi autem humores veneni vi sensim in naturam lardo similem transeunt, & maximam partem inter periostium, atque os adunantur. Eorum attactu ossis substantia sensim corrumpitur, periostium ipsum, sæpe carnes adjectæ. Optabile est, quod reapse accidit frequentius, ut, quando fieri *gummi* debeant, iis in ossibus fiant, quæ cuti immediate subjiciuntur. Nam
sub-

subnascentibus si vesicatorium imponatur , constanti experientia mihi ad hunc diem centies iterata , non comprimuntur modo, & inhibetur illico incrementum; sed dolor antea gravis conquiescit , tumorque ipse sensim residit, prout ulcus manando veterascit: ulcere autem ad finem perducto , integra restat pars , nec quidquam gummi reliquum invenitur. In fronte , in capillata calvæ parte , in medio sterno , in summis spinosis vertebrarum dorsi processibus , in ulnæ olecrani parte extima , in facie tibiæ anteriori gummi subnascentia sæpissime vidi , quæ , imposito statim vesicante , ut ulcus excitatum est , atque manavit , constanter evanuerunt . Hujusmodi curationum quid refert historias proferre numerosas , quæ nunquam tantum addere possunt fidei , quantum mihi dabunt ultro quiqui velint in morbo satis obvio tentamen instituere? Hoc mihi potius addere liceat , natis etiam gummi , & augmentum adeptis opem impositum vesicans attulisse: & quamquam aliquando primi facti ulceris decursus morbum non extinxerit , alterum tamen ulcus , novo superposito vesicante, factum , non raro morbum superavit . Nullus autem dubito hanc opem , quam in gummi venereo percùrando vesicantia præstant , manifesto probare vesicantium eximiam in extrahendo a subjectis sedibus manente in illis humore , eodemque per ulcus vacuando , potestatem . Nam si gummi curatur , quorsus ille virosus gummi excitans humor diver- tit? numne in sanguinem regressus est? quemadmodum regreditur cum , cute intacta , sive emplastris hydrargyro divitibus , sive unguento cum hydrargyro præparato gummi tegitur , aut confricatur . At solutum ita gummi , dum conceptum venenum sanguini immiscet , quot non damna post se trahit? Exempla quæ addam fidem faciant . Mi-
liti

liti annorum fere triginta in dextra calvæ parte , propter tempus gummi duo fat ampla enascuntur . Imperat Chirurgus , capillitio derafo , elevatas gummi sedes primum unguine confricari cum hydrargyro præparato , inde contegi emplastro , quod est de ranis cum duplicato mercurio . Sexto die gummi vanuerunt . Sed uno , aut altero interjecto die corripitur æger dolore capitis ingenti , & pervigilio : additur his febris . Inflammantur fauces , & deglutitio perit . In hoc statu nata spontanea vehemens diarrhæa saluti fuit : fortassis & aliquot natæ in cute pustulæ . Tetrrior est casus quem adnectam . Vir erat pene quinquagenarius gummi vexatus in anteriori extremo dextræ veræ tertiæ costæ , qua suæ cartilagini committitur . Adit nuper Nosocomium . Confricari gummi unguine ex hydrargyro jubetur . Fit per quinque dies . Solvitur disparetque gummi . Statim vero febris excitatur insignis , gravitas primum capitis , mox sopor , huc illuc convellitur , maxime palpebris , pulsus depressi fiunt , anhelitus , sensuum omnium oppressio . Moritur æger ante horas duodequadrageinta . Abdomen apertum ostendit sub peritoneo , comitem dextrorum iliacorum vasorum , abscessulum ichoroso humore plenum , qui sub FALLOPII ligamento versus femem vergeret . Pectus ubique sanum , & in gummi sede cavum in osse ostendit pauculo sanguinoso humore refertum . Caput sub dura matre , inter hanc & cerebrum , maximam sabalbidæ feri , enormemque copiam collectam habebat . Cerebro detecto , inter anachnoideam , & piam matrem , puris circa cerebrum , & cerebellum , ubique fere mirifica collectio fuit , subviridis , & densi , ut eradi posset frustulatim , effluere non posset . Nonne pectoris gummi materies frictionibus in sanguinem repulsa (xli) , & in caput ejecta ægrum

grum hunc confecit? Nunquid unquam tale sequitur gummi vesicante curatum? Equidem aut me numerosissima exempla deceperunt gummi sine ulla subsequente noxa vesicante curatorum, aut hæ curationes manifeste evincunt, quæ vesicante curantur, gummi venenum e corpore extrahi, non in sanguinem remeare.

L. IGITUR vesicantia, sicubi applicantur, qua ulcus excitant, attrahunt in sedem illam, quam exulcerant, subjectos humores, perque factum ulcus evacuant. Nihil ergo erat causæ, cur in postica ischiade nervosa, cum essent vaginæ ischiadici nervi evacuandæ, vesicantium applicatio ad sedes nervi subcutaneas negligeretur, unde possent per vesicantis ulcus vaginæ illæ evacuari. Quod primum ut facerem ratio me potissimum persuadebat; postea vero, ut sit recogitanti, sensim vagæ quædam animadversæ apud veteres, recentioresque Medicos observationes tanquam calcar addiderunt. Occurrebant namque casus hujus ischiadis aut forte fortuna, aut irrationabili consilio percuratæ, quæ cum nullam haberent aliam manifestam adeptæ curationis rationem, in nostra videbantur medendi intentione præclarum habere posse fundamentum. Namque GALENVS incidenter memoraverat sanatam in viro ischiadem *quatuor jam annos parvis intervallis recurrentem, postquam curatum fuerat, quod acceperat vulnus in malleolo, in quo arteria fuerat discissa (g)*. Mihi vero videbatur illud malleoli vulnus ischiadis curationi profuisse, propterea quod incidit forte in locum, sub quo nervus laborans excurrebat, ejusque vaginas vacuaverit. PAVLVVS autem ab ÆGINA, cui maxima fuit ad ischiadem percurandam in

(g) In libro de sanguinis missione.

in uestione fiducia , inter sedes in ischiade urendas locum maxime indicavit *supra malleolum exteriolem* (b) : quæ uestio , forte fortuna utilis quandoque experta, rationem habere potuisse videbatur, quod ad imam subcutaneam ischiadici nervi partem, propter illum malleolum descendentem , pertinuerit. ALBV-
CASIS vero fuit , qui maxime omnium nostris rationibus videbatur explicabiles attulisse observationes; nam *in ea ischiade , in qua ad digitos usque pedis dolor tendat , tribus punctis , aut quatuor , aut , si videretur , etiam pluribus , quo loco æger doceret , dolorem scilicet maxime insidere , inurere cauterio* commendavit (i) : scilicet cum dolor nervi tractum potissime teneat , super ipso nervo censuit inurendum . Et hæ quidem disiectæ apud veteres , sed forte fortuna veluti in antecessum præparatæ , nobis arridentes observationes , tanquam fortuito præmissæ veri faces videbantur , quarum aliæ nonnullæ elegantiores apud recentes medicos etiam occurrebant. Etenim ALTIMARVS , qui floruit apud nos sub medio seculo decimosexto, cum multa , ut tunc scriptores medici solebant , indiscriminatim confarcinasset, quæ ischiadem everterent, hoc demum tamquam ultimum *diuturno coxendicum dolori* commendavit auxilium; *igne sub genu externa in parte inustionem efficere* (k) . Quod idem paullo post JOANNES ZECCHIVS summopere collaudavit, qui, perdurante ischiade, paullo *subtus genu , in parte exteriori lateris affecti , cauterium* censuit *inurendum* (l) . Cur autem ea sedes uestioni propitior ? an *derivationis causa* , uti ZECCHIVS voluit ? sed cur non aliis excitata locis ad eam

(b) De re medica Lib. VI.
cap. LXXVI.

(i) Libro primo cap. 43.

(k) De medendis Hum. Cap.
morb. cap. CXVIII.

(l) Consult. Med. XLIII.

ad eam plagam spectantibus æque utilis uestigio esset? nonne quia *in parte illa exteriori affecti lateris, paulo subtus genu instituta, super ischiadici nervi parte caderet, cuti subjecta, ad fibulæ caput; itaque opportuno in loco (XL) ejus vaginas aperiret?* Neque urendi locum minus spectabile & egregium invenit, hypothese erronea feliciter usus, ADRIANVS SPIGELIVS: qui cum sedem ischiadis in venis cruralibus cum HIPPOCRATE (V) collocaret, *inter principia musculi gastrocnemii, qua vena descendit poplitæa, fonticulum proposuit excitandum (m).* Quem SCVLTETVS in se ipso tam feliciter expertus est, ut post varia incassum adhibita medicamina, hujus fonticuli beneficio non a præsentis modo ischiade sit curatus, sed per longam annorum seriem ab eadem immunis exstiterit. Quamobrem non dubitavit asserere, *ubi tam interna, quam externa remedia sine successu in hoc fuerint morbo usurpata, tanquam ad sacram anchoram ad fonticulum in hac sede excitandum confugiendum esse (n).* Quod postea JOANNES RHODIVS comprobavit (o). Quis vero non videat non ob venæ, quæ nusquam ischiadici doloris sedes est, sed ob nervi ischiadici viciniam suram fubeuntis (XXIX) eum fonticulum prodesse potuisse?

LI. HACTENVS relatæ Clarissimorum Virorum observationes, quibus nobis meditata ratio curandi confirmatam nervosam ischiadem posticam, quasi totidem præclaris fundamentis inniti posse videbatur, non facile dixero quantam mihi spem injecerint profuturæ vesicantium operæ super sedes subcutaneas ischiadici nervi. Neque enim amplius videbatur no-

va

(m) De humani corpor. fabr. lib. V. cap. IX.

editionis Amstelædami an. MDCCXLI.

(n) Arma mentar. Chirurg. decl. Tab. LIV. r. p. m. 195.

(o) Observat. Medic. Cent. 3. observat. 88.

Va omnino, & audax nostra illa curandi ratio, cu-
 jus ante nos præclara jam indicia medici relique-
 rant præstantissimi. Nihil igitur fuit reliqui, cur ul-
 terius dubitaremus spem conceptam repetere experi-
 mentis. Quod erat facillimum. Siquidem apud nos
 frequentes casus occurrunt hominum hac ischiade la-
 borantium. Tentavimus ergo primum quid vesicans
 efficeret applicatum capiti fibulæ, sic ut totam ejus
 loci subcutaneam nervi partem comprehenderet.
 Cum etenim in nervosa ischiade postica a coxa ad
 fibulam dolor maxime sæviat, a fibula ad pedem
 longe minus, mihi videbar intelligere materiæ acris
 copiam majorem a coxa quoque ad fibulam nervi
 vaginas incolere; quam si vesicante ad imam ti-
 biam, dorsumque pedis applicito vacuare contende-
 rem, metus erat ne vel viæ longitudo, vel vagi-
 narum nervosarum iis in locis angustia descensui
 materiæ officeret, ejusdemque vacuationi. Appli-
 cari ergo primum in homine quadragenario, qua-
 tuor jam menses, & amplius ischiade nervosa labo-
 rante, fibulæ capiti vesicans imperavimus sequen-
 ti ratione. Pastam vesicantis communi methodo
 paratam in formam planam, sex longam transversos
 digitos, quatuor latam, extendi jussimus. Hæc
 transversim capiti fibulæ applicata est (p), sic ut me-
 dium emplastri totum fibulæ caput occuparet, susque
 deque superesset, sed maxime deorsum: hinc vero,
 & illinc extrema longitudinis emplastri, alterum ad
 poplitem ascenderet, alterum descenderet ad tibiam.
 Fascia vesicans firmatum est. Post quatuor fere ho-
 ras ardoris sensus dolentissimus cæpit in vesicantis
 sede persentiri, cujus opera coxarius dolor visus est
 hebetatus. Dubium tamen an ex eo quod materiam
 nervum

(p) Vide icon. adjct. L.

nervum insidentem vesicans cæperit detrahere , an quod acrior vesicantis dolor ischiadici doloris mi-
tiores sensum occuleret. Post horas quatuordecim
amplissimam vesicam emplastrum excitaverat : eoque
ablato, vesica incisa est: effudit flavissimi serii uncias
pene quatuor. Ulcus recenti butyro consueta methodo
cæpit mederi: novem manavit dies. Pulcherrimum
fuit a primo jam die, quo excitatæ vesicæ serum emis-
sum est, potuisse ægrum cruri melius insistere, no-
ctemque sequentem duxisse commodiorem : cumque
lecto commissus curationem perficeret, non sine
nostra gestienti voluptate, tertium post diem professus
est se dolorem non amplius ab ossis sacri, & magni
trochanteris regione sentire, sed animadvertere super-
nas sedes doloris originem reliquisse, & sensim versus
ulcus vesicantis descendere. Septimo demum die in vesi-
cantis ulcere dolor constitit, femore penitus liberato.
Hic descensus doloris mihi aperte probare videba-
tur hydropem vaginalum ischiadici nervi sensim per
ulcus vesicante factum depleri, sic ut qua ratione
in ulcus ipsum acris materia desuper descenderet,
paullatim immunes supernas nervi partes ab irritatione
relinqueret; donec penitus educta, dolor prorsus e-
vanesceret. Nono autem die & qui a fibula erat
ad dorsum pedis dolor fere evanuerat, quo tempo-
re per se ulcus solidatum est. Idque fecit, ut putare-
mus fortasse ob situm cruris horizonti parallelum, æ-
que ad ulcus descendisse humorem occupantem ner-
vi vaginas tum a coxa ad fibulam, cum a fibula
ad pedem, unaque via fuisse vacuatum. Ab eo
tempore constanter immunis a pristino ischiadis do-
lore æger fuit.

LII. P O S T hoc experimentum quot pari
semper eventu per hos quatuor annos instituerim in
Nosocomio, auditores nostri præclare meminerint :
ego

ego certe metuam , si edixero , jaētantiā infimulari . Observationes tamen aliquot , tot ab exemplis erutas , non possum præterire . Et primo quidem sæpe vidi serum illud in vesica , quam emplastrum excitavit , coadunatum , acre adeo exstitisse , ut intolerabilem ægro ardoris sensum inferret , quandoque etiam vesicam ipsam præroderet , emergeretque . Vidi adolescentem sex & viginti annorum , duos jam menses hac ischiade crudeliter vexatum , cui rupta per se est maxima vesica ad fibulæ caput emplastrum opera excitata : serum , quod emerfit , per crus descendens , quæ attigit cruris loca , latissime omnia excoriavit . Quod certe , nisi fallor , acris indolis materiæ dolorem ischiadicum inferentis non leve indicium (VII) est . Descensum autem illum originis doloris , magis magisque in dies , versus genu , rari fuisse casus , qui distinctissime non ostenderent : vix unum & alterum in tot exemplis memini . Accidit etiam iis , qui nervosa ischiade postica diutissime laboraverant , ut emplastrum opera excitata vesica serum quandoque funderet tenacissimum , glutinique par ; quod serum cum evasit , vetus ischias evanuit . Adeo ut his in ægris si primi vesicantis opere emerfit lentus ille & tenax humor , primum vesicans depulit omnino morbum : sin minus , primi vesicantis ulcere solidato , toties oportuit vesicans iterare , donec glutineum illud penitus eliceretur . Habeo frequentes casus , qui vel tertium vesicans repetito exegerint . Placet ad hoc unam , aut alteram historiam recensere . Miles erat annorum sex & quinquaginta : corripitur Septembre dolore vehementi , cujus certam mihi causam nesciret affirmare . Dolor a sacri offis regione per posteriorem partem majoris femoris trochanteris , perque poplitem , prioraque cruris , exteriorisque malleoli in subjecti pedis dorsum .

dorsum veniebat . Applicatum est ei amplum vesicans in sede articulum femoris cum coxa spectante, qua maxime dolor sentiebatur: sed excitatum ulcus, etsi manaverit diu , dolor tamen integer mansit . Expertâ inutiliter vesicantis operâ , sedes eadem ignito ferro profunde inusta est, sed dolor & manante, & solidato hoc altero ignis ulcere, nihilominus perseveravit . Tandem plenam sustinet hydrargyrosim ; neque dolor post diuturnam salivationem quidquam imminuitur . Adit post hæc , mense a morbi origine undecimo , Nosocomium , nostræque curæ committitur . Ei cum alvus esset per se cita , neque vitæ vires nimix essent , & alvi solutionem , & missionem sanguinis peperimus . Statim ergo ad fibulæ caput vesicans emplastrum iussimus applicari . Cujus opera vesica insignis excitata est , qua per se rupta, serum quidem fluens multum effluxit, multum tamen coagulatum & tenax in vesica relictum est, quod, vesicæ pelliculâ recisâ, est extractum . Postea ab ea vesica qui effluxit densus adeo humor fuit, ut fascias, quæ vesicans retinebant, invicem glutinaverit , cutique proximæ valenter adstrinxerit . Nono die , solidato vesicantis ulcere , curatus perfecte æger erat . Vir alter annorum quatuor supra triginta, Februario mense dolore corripitur in coxa sinistra, sine caussa manifesta . Tractum hic dolor sequebatur, qui est in nervosa ischiade postica . Multis remediis, quorum vix memoriam retinebat, inutiliter adhibitis , plurimorum consilio Medicorum subivit universalem hydrargyrosim . Hujus opera quinque & viginti dies ingentem salivationem æger passus est : dolore, quod mirum, persistente, etsi certe refracto, quandoquidem nocte non tam acriter insæviret . Pertæsus æger cruris impedimentum , irritamque curationem , sub

institiis Augusti fertur ad Nosocomium, nobisque curandus demandatur. Primo die alvum solvi iussimus drachma pulveris sarsæ solutivæ cum granis octo mercurii dulcis. Soluta quater est. Altero die vesicans ad fibulæ caput est aptatum. Tertio vesica excitata visa est perampla, deditque incisa flavissimum tenue serum: dolor autem eo die minor fuit. Ad octavum usque diem, quo vesicantis ulcus confanuit, adeo sensim imminutus dolor erat, ut interdum levissimus sentiretur, nocturnis tamen horis leves quasdam exacerbationes haberet. Igitur vesicans alterum in eadem sede est appositum, hocque vesicam excitavit amplam, quæ rupta inventa est, serumque visum effudisse aquæ saturæ ichthyocollæ tenacitate par: hujus opera dolor ulterius est imminutus. Sed octavo etiam die ulcus alterum confanuerat, neque dolor penitus excefferat. Tum tertio super eodem sanato jam loco vesicans est impositum: hoc vesicam excitavit tres pene uncias lymphæ mucosissimæ continentem: tertio ab hoc vesicante die dolor penitus evanuit.

LIII. HÆC, aliaque paria recensitis exempla mihi aperte probarunt summam esse necessitatem ad vetustam percurandam nervosam ischiadem posticam eliciendi glutineum illum, tenacemque humorem, qui vaginas ischiadici nervi diutissime insidendo eam forte lentitudinem acquisivit. Ego vero glutineam naturam illam pertinere putavi magis ad eam morbose humoris partem, quæ a summa coxa ad fibulam nervi incolat vaginas, quam ad reliquam ad pedem usque iisdem in vaginis restitantiem. Hanc enim morbificæ materiæ partem ut habeam vel in diuturna ischiade nervosa pauciolem, fluidioremque, faciunt hæc duo, subjectio nempe non levis ad musculos cruris multæ partis ejus nervi, qui a fibula ad pedem, venit

venit , qua nonnihil præcavetur mora humoris , & lentitudo ; facilis deinde experta , per ulcus excitatum ad fibulæ caput , doloris insidentis crus ad pedem usque integra evanescentia . Quæ præsertim evanescentia liquido ostendit levem adeo , fluentemque materiam tibialem illam nervi sedem continuisse , ut ad ulcus superne ad fibulæ caput excitatum ascendere potuerit , & illac vacuari . Quamquam ingenuus non dissimulabo casus mihi quosdam occurrisse , in quibus , post curatum ulcus ad fibulæ caput vesicante factum , dolor a coxa ad fibulam evanuerit , illa nihilominus reliqua doloris parte , quæ a fibulæ capite ad pedem est . Id vero cum accidit , aut ad imum tibiæ frontem (*q*) ad quatuor transversos digitos supra malleolum exteriorem , extrorsum vesicans applicari jussimus transverse , felicissimo eventu : aut ad summum pedis dorsum etiam transverse (*r*) pari successu applicatum est . Mihi vero olim hæc ad pedis dorsum vesicantis applicatio quodammodo blandiebatur spe ab imis sedibus eliciendi omnem humorem , qui superas omnes ischiadici nervi vaginas inferciret : sed constanti experientia edoctus sum nullibi dolentius aut agere vesicans , aut vesicantis ulcus apertum servari . Vidi ægros molestissimo doloris sensu horas omnes traduxisse , quotquot vesicantis ustionem comitabantur : ulcereque perfecto , non tam reliqui ischiadici doloris causa , qui sæpe omnino evanuerat , quam dolentis ulceris molestia gradum sistere nequivisse . Itaque cum effectus æque felices , minusque molesti comitarentur emplastrum imo tibiæ fronti applicatum , nihil fuit causæ cur ab aliquo hinc tempore pedis dorsum ulcerarem .

LIV. QVÆ hætenus exposui plenam historiam

F 2

habent

(*q*) Vide Icon. adjest. K.

(*r*) Ibidem I.

habent nostrarum omnium in ischiade nervosa percuranda observationum : ex quibus spero , nisi me plurima fefellerunt experimenta , fructum non le-
 vem , quotquot experiri velint , relatu-ros . His au-
 tem auctor sim , si rerum , quas tradidi ad curam
 pertinentium , potiri velint , ut antea consulant e-
 gregias duas Anatomicas Tabulas EVSTACHII
 XX , & XIX , ut inde doceantur decursum in primis
 ischiadici nervi : nostramque conferendo adjectam in
 calce hujus operis iconem , cum Tabula EVSTA-
 CHII XIX , manifestius intelligant , quam ad nervi
 partem vesicans pertineat , dum cuicumque trium ,
 quas designavimus , sedium applicatur . Quibus in
 sedibus pro vesicante sæpissime ignitum ferrum ap-
 plicare voluiffem . Fuit mihi namque non levis
 olim conjectura ignis vi , quem tantopere veteres
 (L) commendaverant , citius ad sedem igne ta-
 ctam acrem materiam vaginas infarcientem ischia-
 dici nervi attrahi potuisse . Acrior est enim sti-
 mulus ignis , & celerior . His accedebat non inele-
 gans fama , qua perlatum est apud Marateenses in
 Lucania Monachum agyrtam olim extitisse , qui cu-
 raret actutum hanc ischiadem ignito ferro eam cru-
 ris frontis sedem attingendo , quæ supra malleolum
 exteriorem quatuor est transversos digitos . Cujus
 ego rei rationem pervidebam ab adusta sede pende-
 re , cui subcutaneus decurrit ischiadicus nervus .
 Adhuc autem tanta fuit nostrarum ægrorum de i-
 gne formidatio , vel quod aliàs inutiliter in femore
 pertulerant , vel quod vesicante curatum lenius iri
 opinarentur , ut nunquam locus fuerit hujus tenta-
 minis instituendi . Mihi interim adeo felix opera
 vesicantis est experta , ut partim nefas duxerim , ten-
 tandi unice causa , ignis medicinam adeo asperam
 adhibere , partim nonnihil efficaciorum certiorumque
 vesi-

vesicantis operam ignis virtute judicaverim . Quamquam enim stimulus ignis acrior celeriorque sit , ut videatur ad sedem adustam posse materiam vaginis nervi clausam convocare ; quia tamen ignis in parte , quam attingit , escharam efformat , convocatae materiae exitui longum superesset impedimentum . Accedit his , quod si lentus humor est excernendus , uti in ischiade veterata , non tam apta cutis adusta igne , atque crispata ei posset esse excretioni ; ut videatur potius recenti , quam veteratae ischiadi posse ignem prodesse . Quod si recenti prodest , quam vesicans appositum facile curat , non video , cur ignis feligendus sit ; a quo illud etiam esset pertimescendum , ne indocta manu incautaque adhibitus , dum cutem exulcerat , subjectum attingat nervum , & adurat . Cuicui vero ignis opera placeat , si applicandus est , tutius ad eam tibiae frontis partem applicabitur , quam designavimus (s) .

LV. NON est autem dissimulandum vesicantis unctionem , si qua unquam in sede , in illis certe sedibus subcutaneis ischiadici nervi evadere dolentissimam . Sed quo dolentior fuit , mihi visa fructuosior . Quod idem fit quoties a dolore pari cubitalis nervus infidetur . Vesicans enim , secundum brachii longitudinem sedi applicitum dolenti , vidi dolores illos pertinacissimos solviffe . Cujusmodi exempla jam quinque adhuc habeo . Dum tamen ea sedes ulceratur dolor est insignis . In postica ergo ischiade nervosa , postquam vesicantis ulcere eductus sit humor omnis qui vaginas ischiadici nervi occupaverat , cessat integre dolor . Ille interim obfarctus (xxxiv) vaginarum sensim , opinor , solidescit inter laminae cellulosae , eoque fortassis vaginarum crassitudo augetur .

Ita-

(s) Icon. adject. K.

Itaque redduntur robustiores, & forte minus aptæ restant, quæ recipiant ischiadem: solet hæc autem ischias cæterum esse ad recidivatum proclivis. Quamquam ego nunquam adhuc viderim quos vesicantis opere percuravi iterum in ischiadem recidisse.

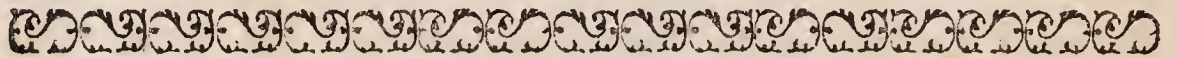
LVI. TRANSITVS autem in semiparalyticum stadium est postremum nervosæ ischiadis posticæ; de quo dicam, quas habeam, observationes. Quando enim dolor ischiadicus unâ perstitit, vesicantis opere percurato dolore, rediit cruri pristina vis. Si dolor paullatim evanuit, crurisque macies, & torpor fuit reliquus, unicum in frictionibus inveni præsidium. Itaque, manibus lineis asperis pannis obvolutis, femoris exteriorem, posterioremque sedem, sub qua nervus ischiadicus decurrit, secundum longitudinem, quotidie mane, confricari iussimus. Post frictionem scuticâ coriaceâ plantam subjecti pedis aliquot vices continuo dolari. Idque diu fuit peragendum. Profuit autem his ægris simul vespere guajaci decoctum propinasse. Ita vidi non quidem maciem ablatam, quæ fuit semper pertinacissima, sed nonnihil virium cruris, musculos resumpsisse.

LVII. HIS de postica ischiade nervosa, qui morbus est longe frequentissimus, adnotatis, restat ut de nervosa ischiade antica, quæ rarior est longe, minusque molesta, pertractemus. Insidet hæc nervum cruralem, cujus ductum doloris sensus manifeste persequitur: eamque progignit acris intrusa materies in ejus nervi vaginas, cujus fons idem ac ischiadico nervo est, immorandi causa difficilior. Stripatior enim undique musculis cruralis nervus est, frequentique pressura vaginas habet exercitas, qua dispellant humorem, si velit immorari. Vidi semper hanc ischiadem noctu etiam acerbata, vidi & intermittentem. Evasis etiam, ut postica, australi
regnante

regnante tempestate, aut calidis admotis, perennis, & gravior; mitior, interdiuque silens sereno tempore, vel aquilonari. Non semel originem ei dedit lapsus machinæ violentus in latus alterutrum, qui lapsus in homine sexagenario posticam simul, anticamque dextri lateris intulit ischiadem nervosam. Nunquam in ea ischiade percuranda causticis usus sum: semper etenim cessit misso primum sanguine, si videretur, ex hæmorrhoidibus, vel pede subiecto, tum alvo matutinis in horis communibus clysteribus exercita. Vespere tamen semper, si veneræ luis affuit suspicio, superius in hunc usum recensita (XLIV) imperavi: sin minus ad humores dissipandos aut lenem frictionem (XLI), aut frequentem vecturam commendavi. Hi autem, uti posticam nervosam ischiadem patientes, si cubitum velint habere tolerabilem, non quidem laneum (XXXII), sed stramineum semper, crinalemve lectum incubent. Sic vidi, uti cæteris in rheumaticis, & arthriticis, faciliores accessisse somnos, doloresque nocturnos fuisse mitiores.

HÆC habui, doctissime SWIETENE, quæ de Ischiade nervosa ad Te perscriberem: si rei dignitas spectetur, pauca fortassis, inornata, & manca; si vero difficultas, quæ in tractatione omnino nova summa fuisset optimis quibusque ingeniis, nedum mihi homini obtusissimo, plus fortasse quam satis dicta videbuntur. Neque vero in provincia adhuc inaccessa viæ comitem alium, & ducem habui. Oportuit proprio Marte invia tentare, & foribus ausis tenebrata pervadere. Supplebunt spero Viri docti, optimisque subsidiis me longe instructiores, quæ certe non pauca huic operi desunt; & quæ de-
di non

di non satis explicata , illustrabunt. Fructum laboris maximum habebō , si excitasse videar ingenia optima, quo in re utili proferant bona sua. Quod ego in primis, Clarissime SWIETENE, a Te censeo expectandum , quandoquidem immortalibus illis in BOERHAAVIUM Commentariis, quæ nostra vota sunt , supremam manum imposueris.

CHARACTERVM ICONIS

EXPLICATIO.

F Emoris partem Icon exhibet cum crure, & pede, ad sedes designandas, ad quas vesicans debeat applicari, quo pertineat ad præcipuas partes subcutaneas ischiadici nervi.

A Femoris pars ad genu.

B Genu.

C Rotulæ sedes.

D Poples.

E Caput fibulæ.

FFF Spina tibiæ anterior.

G Malleolus exterior.

H Malleolus interior.

I Sedes in dorso pedis, sub qua extrema pars portionis cruralis ischiadici nervi subcutanea decurrit.

K Sedes in frontis tibiæ inferiori parte sub qua cruralis eadem portio, recens musculos evasa, subcutanea descendit.

L Sedes ad fibulæ caput sub qua cruralis portio ischiadici nervi recens a trunco separata in priora cruris deflectit subcutanea.

F I N I S.

M Ferramentum quandoquidem adun
velit sedes H.

